Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...май 1921 оной ...н 21-һээ гарана. | № 186 (18209) | 1989 оной августын 13, воскресени | Сэн 3 мүн.

ПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ПРОФСОЮЗУУДАЙ СОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

...алжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, 1988—1989 ...элжэлгын үедэ мал ажалай продукци үйлэдбэрил... ...олгохын түлөө республикын районуудай, колхоз, ... болон түдөө ажахын бусад предприятинуудай ...рысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй ...юро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, ...дай совет болон ВЛКСМ-эй обком иигэжэ тог-

...онуудай малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ үедэ со... ...сөөнэй дүримүүдэй дүүргэгдэхэгүй дээрэһээ рай... ...лай һүүринүүдые олгохогүй.

...онуудай малай үбэлжэлгын үедэ социалис мү-рысөөнэй дүримүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө Госагропромой мүнгөөр ажахы бүхэндэ 2000 түхэригэй шан олголготойгоор КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха:

— мяха худалдаха түсэбөө 160 процент, һү — 153 процент дүүргэһэн, үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 2670 килограмм һү һааһан, нёдондонойхитой сасуулхада, сүүдхын һаамые 1 килограмм 827 граммаар ехэ болгоһон, малайнгаа тоо толгой бүрин бүтэн байлгаһан, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ эрхим һайн эрхэ нүхэсэл байгуулһан Хойто-Байгалай районой «Эстони» совхозые;

— мяха худалдаха түсэбөө 117 процент, һү —106 процент дүүргэһэн, үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 2950 килограмм һү һааһан, үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, сүүдхэ бүриин һаамые 2 килограмм 454 граммаар нэмээһэн, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ эрхим һайн эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулһан Хойто-Байгалай районой «Тыйский» совхозые;

Мүрысөөндэ илаһан совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, парткомуудай болон ВЛКСМ-эй комитедүүдэй секретарьнарые, сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай болон профкомуудай түрүүлэгшэнэрые, ахамад зоотехник-мэргэжэлтэд болон инженернүүдые совхозуудай мүнгэнһөө һарын салингаар шагнаха.

Мүнөөдэр—Барилгашанай үдэр

ХЭ ЮУМЭН ШӨӨЛ ЕХЭ

XI ТАБАН ЖЭЛ: *ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ*

...е ябахадаа, хамаг юумэндэ һай... ...е, өөрын мэргэжэл шэлэжэ, ... жураамтай, үнэн сэхээр ябаха ...эжэ һанадагби. Үшөө һургуули... ...) үедэм эсэгэм иимэ заабари, ...эдэг, һүхэ, харуул барюулжа ...м һургадаг бэлэй. Эсэгээ да... ...р гаража, модо отололсодог, гэр ...г нэм. Эдэ бүгэдэ ажабайдалдам ...һатай, нүлөөтэй байгаа гээд хэ... ...н хүрэнэ.

...ороной хойто зүгтэ БАМ-ай хар... ...дахань гэжэ дуулахадаа, Түнхэн ... гаража, холын Хойто Байгал... Транспортна барилгашадтай хам... ...байкальск хотын һуури табилса... ...сад-яслиин, һургуулиин, соёлой ...үдые, промышленна объектнүү... ...ын гэрнүүдые арба гаран жэлэй ...бодхоолсожо байнаб. Үдэр хоно... ...о түма Северобайкальск хотым... ...жэ шарай хубилна, үндэр сагаан ...эрнүүд бүри олоор ербын бодо... ...гэрнүүдэй, байшангуудай олонхи... ...болхоолсооб гэжэ һанахада ур... ...ь, баяртайшье байдаг.

...ортна барилгашад бүхы дээрээ ...йн үрэ дүнгүүдые түйлана. Эдэ... ...хүйтэн уларилтай хойто хи... ...хэзээдэшье гэдэдэггүй газар... ...ood, һүүрин посёлогуудые, ...е, гайхамшаг хүүргэнүүдые, ...ы барижа, даабари үялгануу... ...этайгаар бэелүүлнэ бшуу. ... октябрь һарада БАМ-ай ба... ...эдэжэ, Ленэһээ Амар мүрэн ...шаатай локомотивууд үдэр һүнине ...ябадаг болохонь гээшэ.

...мянган хүдэлмэришэдэй хэһэн ...дүн согсолон гаргагдахань гээ... ...ай хэрэгтэй, хэрэггүй тухай үгэ ...лэй үедэ гарана. 50—60 градус ...һалхи шуурган соо БАМ-ай ба... ...гэһэн һаа, иимэ үгэ зугаа гарга... ...гаа. Байгаалиин хүнгэн бэшэ ор-шон байдалда манай транспортна барилгашад ажаллажа, ёһотой баатаршалга гаргадаг байгаа гээд хэлэхэ эрхэтэйб. Коллективнай Кузбассай, Донбассай нүүрһэшэдһээ үлүү һайн байдалтай гэжэ хэлэхын аргагүй. 50—60 градус хүйтэндэ түмэр хабтагайгаар хэгдэһэн вагон гэрнүүд соо байхань ямар гээшэб. Мүнөө хүрэтэр олонхи зомнай зохид һайн байрагүй зандаа юм.

Тэд мүү байратайбди, овощ, һүнэй зүйл, үхибүүдэй эдеэ хоол дуталдана, буһалгаа хэхэмнай гэнэгүй ха юм. Буһалгаа хэхэдэ, хүү юумэн бии болошохо гэжэ һанабал буруу. Өөһэдөөл өөһэдынгөө байдал заһаагүй һаамнай, огторгойһоо алта мүнгэн адхархагүйл.

Минии хүдэлдэг барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын коллектив 1975 оной февраль һарада Байгалай хойто эрьедэ буужа, залуу хотын һуури табилсаһан юм. Эндэ бидэ дунда һургуулиин, соёлой, спортын байшангуудые, һүнэй завод, промышленна баазануудые, байрын гэрнүүдые бариһан байнабди. Тиихэдэ Хүлтүүг портын, Холодная посёлогто дунда һургуулиин байшан бодхоожо, эдэ үдэрнүүдтэ ашаглалгада тушаагаабди.

Байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые барихын хажуугаар, БАМ-ай харгы электрижүүлнэбди. Северобайкальск — Уоян гэһэн 180 километр утатай түмэр харгы электрижүүлжэ, 1 миллион түхэригэй барилга хээ һэмди. Мүнөө «Ангаракан — Витим» гэһэн 140 километр түмэр харгы электрижүүлхэ хүдэлмэридэ дүршэл шадабаритай хүнүүднай эльгээгдэнхэй. Поездымнай үнинэй бэрхэ хүдэлмэришэд В. П. Петух, А. П. Кукуюк, В. И. Донгайник болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригаданууд коллективүүд Таксимо станцида 10 гаран объект бодхоолсожо байна. Эдэнэр 900 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэжэ, 20 автомашинын гараж, компрессорно цех, түймэр сараха депогой барилга дүүргэжэ, ашаглалгада тушаагаа. Октябриин тэн болотор эдэнэр үшөө 200 мянган түхэригэй барилга хабсаралгын хүдэлмэри хэжэ, БАМ-ай һүүлшын Таксимо станциин корпусуудые ашаглалгада тушаалсаха юм.

Манай поездын коллектив 1985 онһоо 120 миллион түхэригэй барилга хэһэн байна. Дүршэл шадабаритай барилгашад олоор урган гараа. Валерий Петух, Владимир Зандеев, Валерий Шалин, Владимир Качуков гэгшэд 40—50 хүнһөө бүридэһэн комплексно томо бригадануудай коллективүүдые хүтэлбэрилнэ. Эдэ нүхэдни барилга хэхэ, ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ дүршэл шадабаритай болонхой. Буряадай участогайхид богонихон сагай туршада холын хойто хизаар дайдада БАМ-ай барилга хэлсэбэ. Энэ харгыгаарнай ашаатай локомотивууд ябажа, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа зөөнэ, энэ харгыгаар саашадаа бүри ехэ ашаан зөөгдэдэг болохо.

Хойто Байгалда хэхэ юумэмнай үшөөл ехэ. Түмэр замай больницын шэнэ корпусой барилга һая эхилэгдэбэ. Табан дабхар гэрнүүдые Северобайкальск хотодо барижа эхилээбди. Холодная һүүриндэ 100 үхибүүдэй сад-яслиин байшан барихаар бэлэдхэл хэжэ байнабди. Сэхыень хэлэхэдэ, БАМ-ай барилгашадай хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Оролдохо, ажал хэрэгээ шэнэдхэхэ, хубилгаха, үнэн сэхээр ажаллаха хэрэгтэй.

Д. МАНЗАРОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын хүдэлмэришэн.

1989 ондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаахын түлөө!

1989 ОНОЙ АВГУСТЫН 10-най МЭДЭЭН

Районууд	һаагдаһан һүн (килограммаар): Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө	Нёдондонойхитой сасуулхада (+) ба (−)	Үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ	Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө һаагдаһан һүн нёдондонойхитой сасуулхада (центнерээр) (+) ба (−)
Хойто-Байгалай	1971	+237	8,8	+312
Ивалгын	1853	+112	8,2	+500
Кабанскын	1949	+24	9,4	−478
Прибайкалиин	1831	−7	8,4	−353
Зэдын	1595	+60	8,3	+653
Загарайн	1593	+29	8,7	+147
Мухар-Шэбэрэй	1580	+15	8,1	−455
Хяагтын	1543	+412	6,3	−955
Хориин	1531	−3	7,6	−14
Баунтын	1512	+3	8,4	+30
Сэлэнгын	1491	+35	8,3	+24
Хурамхаанай	1464	+331	7,2	+24
Түнхэнэй	1447	−96	5,6	−900
Яруунын	1441	+26	9,1	+59
Захааминай	1332	+13	6,0	+8
Бэшүүрэй	1310	−82	6,4	−592
Хэжэнгын	1272	−49	7,6	−335
Баргажанай	1214	+75	7,0	+96
Ахын	684	+151	7,8	+49
Республика бухыдөө	1531	+56	7,6	−2770

Үнгэрһэн июль һарын һүүлшын арбан хоногто республикэ соо урдахи арбан хоногойхиһоо зарим тэды ехэ һүн һаагдаһан аад, харин августын түрүүшын арбан хоногто тэрэнь дахин доошоо унажа эхилээ.

Жэшээлхэдэ, июлиин 20-һоо 31 болотор 73,7 мянган центнер һүн абтаһан һаа, августын 1-һээ 10 болотор 64,7 мянга үлүүтэй центнер һүн һаагдаа гэхэ гү, али урдахи арбан хоногойхитой жэшээхэдэ, үнеэн бүриһөө 0,3 килограмм бага абтаба.

Бүхы дээрээ нёдондоной энэ үеынхиһөө гээгдэжэ ябаһан ушар зарим тэды хүсэлдүүлэгдэжэ байбашье, һү һаалиин найдамтай ургалта үшөөл түйлагдаагүй байна бшуу. Тусхайлбал, толилогдоһон тоо мэдээн дээрэһээ харахада, бүхы 20 районой 15-найнь нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ һү һаагаад байбашье һаань, байгша ондо республика соо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һаахын түлөө тэмсэлэй эршэ үшөөл һула гэжэ тоолохоор.

Тэрэ мүртөө мүнөө хаа хаанагүй бэлшээриин ногооной эгээл һайн болоод байһан үедэ, энээнэй хажуугаар сабшажа малда нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхэ ургамалай элбэг байхада, һү һаалние доошолуулха гээшэ яашье хүлисэшэгүй. Тиин гэтэр түрүү ябаһан Кабанскын районой ажахынуудшье һүүлэй арбан хоногто үнеэн бүриингөө сүүдхын һаамые аяар 610 граммаар доошолуулаа, Зэдын район —700 граммаар, Түнхэнэй—500, Хориин—600 граммаар бага болгоо. Дилэнхи районуудта энэ үе соо үнеэн бүриин һү һаам доошолуулагдаһан байна. Энэнь гансахан хура бороогой ороһонһоо болоо бэшэ, фермэнүүдтэ ехэ һүнэй түлөө ёһотой шангад мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнэгүй гээшэ.

БУРЯТСКАГРОПРОМСОЮЗ БАЙГУУЛАГДАБА

Уржадэр Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо республикын колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулан болбосоруулдаг предприятинуудай, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдэй суглаан үнгэргэгдөө. Энэ суглаае профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ **Н. А. Розанов** нээжэ, партиин ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, республикын Госагропромкомитедэй орондо Бурятскагропромсоюз байгуулжа, тэрэнэй соведые, правление, мүн шалгалтын комиссие һунгаа. Мүн эндэ Бурятскагропромсоюзай соведэй түрүүлэгшэ һунгагдаһан байна.

Энэ тушаалда дүрбэн хүнэй—ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай директор **Б. И. Николаев,** республикын Госагропромкомитедэй түрүүлэгшын орлогшо **В. М. Пуховской,** агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **Н. Н. Найданов,** партиин Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. А. Иванов** гэгшэдэй кандидатура дэбжүүлэгдэһэн байна. Нюусаар дуугаа үгэжэ, һунгалта үнгэргэһэнэй һүүлээр Бурятскагропромсоюзай соведэй түрүүлэгшээр **Н. Н. Найданов** һунгагдаба.

Түлөөлэгшэдэй суглаанай хүдэлмэридэ партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков,** хоёрдохи секретарь **К. А. Албашеев,** республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **С. Н. Булдаев** хабаадалсаа.

Суглаанай эсэстэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **С. Н. Булдаев** дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРНО

Ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр, шанартайгаар бэлэдхэжэ абахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн Прибайкалиин райондо һаяхан һүүлэй долоон хоногой дүнгүүд согсологдобо.

Тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ хойшо эршэмтэй шангаар ажаллаһан «Зырянский» совхозой Иннокентий Павлович Ипатьевай звеногой гэшүүд бүхыдөө 2382 центнер үбһэ һуриижэ, хараалагдаһан түсэбөө 34,7 процентдэ хүргөө юм. Түс коллективтэ партиин райкомой, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой, агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой дамжуулгын улаан вымпел, Хүндэлэлэй грамота барюулагдажа, районой «Прибайкалец» газетын Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаа.

Ногооной витаминтай гурил үйлэдбэрилдэг агрегадуудай экипажнуудай дундаһаа «Прибайкалец» колхозой Петр Куприянович Кушнаревой хүтэлбэрилдэг коллектив шалгараа. Тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ хойшо 23 тонно ногооной витаминтай гурил гаргаһан тус экипаж мүн лэ иимэ урмашуулгада хүртөө.

Н. СОДНОМОВ.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Августын 11-дэ СССР-эй Верховно Соведтэ СССР-эй арадай депутадууд, Афганистандахи урданай сэрэгшэд-интернационалистнууд В. К. Булатов, Р. К. Оджиев, И. Б. Павлевич, В. Финогенов, П. В. Шетько, Н. Н. Энгвер гэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ Е. М. Примаковтой, Улсхоорондын болон Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедүүдэй гэшүүдтэй, Афганистанда плендэ ороһон гү, али һураггүйгөөр үгы болоһон совет сэрэгэй албатадай хуби заяантай холбоотой асуудалнуудые шиидхэхэ талаар хүдэлдэг хэдэн совет албан зургаануудай болон эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаһан байгаа. Тэдэнние бэдэржэ олохо, Эхэ орондонь бусааха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

Тобшолон хэлэбэл, энэ зорилгоор совет ба американ парламентаринуудай Афганистан болон Пакистан руу ошобол туһатай байха, парламентска бусад холбоо барисаа хэрэглэхэ шухала гээд хэлэгдээ. Энэ асуудалда хабаатай улас-хоорондын-хуулита зарим зүйлнүүдээр һанал бодолнуудаа халан абалсаа. Уулзалга дээрэ хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха гээд зохихо албан зургаануд болон эмхинүүдтэ дурадхагдаһан байна.

Афган оппозициинхидта баригдаһан совет сэрэгэй албатадые сүлөөлжэ, Эхэ орондонь бусааха талаар һайн һайхан зорилгоор хүдэлдэг ниитын эмхинүүдэй болон албан зургаануудай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ хэрэгтэй гэжэ уулзалгада хабаадагшад хэлээ.

(ТАСС).

...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

...хүгжөөлгэдэ габь-... ...йһайнь, удаан саг ...рэтэйгөөр хүдэлмэ-... түлөө «Буряадай ...ьята барилгашан» ...э нэрэ зэргэ ол-...

...Леонид Сергеевич-... районой Өөрэй ...женер-барилгашан. **Ступов** Андрей Ефимовичтэ —«Бурятагропромпроект» гэжэ проектнэ институдай проектнүүдэй ахамад инженер.

Республикын барилгын эмхинүүдтэ удаан саг соо ашатай үрэтэйгөөр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха гэбэл:

Плоткин Олег Борисовичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 607-доһи поездын бригадир.

Якушева Нина Ивановнае — «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын шулуушан.

...ахын мэргэжэлтэ-... ...хэрэгтэ габьяатай ...түлөө, ниитэ-поли-... ...ябуулгада эдэб-... ...баадаһанайнь ту-... ...й хүдөө ажахын ...афедрые даагша, ...эрдэмэй канди-... ...асов Леонтий Вла-... «Буряадай АССР-... ...экономист» гэһэн ...зэргэ олгогдобо.

...ска эрдэм хүгжөөлгэдэ ашатай габьяатай байһанайнь түлөө Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай кафедрые даагша, профессор, педагогическа эрдэмэй доктор **Молонов** Гэрмацыбен Цыденовичтэ **«Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьята ажал ябуулагша»** гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Барилгын материалнуудай промышленностине хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын шэлэй заводой директорэй орлогшо **Орлов** Вениамин Александровичта **«Буряадай АССР-эй габьята барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Республикын партийна болон ажахын органуудта удаан саг соо ашатай үрэтэйгөөр хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө тусхайта пенсионерка **Саломатина** Вера Александровна Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

КОМИССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛНЭ

СССР-эй Арадай депутадуудай съездын тогтоолтой зохилдуулан байгуулагдаһан турок-месхетинец хүн зоной асуудалнуудаар депутатска комиссиин ээлжээтэ заседани болобо. Комиссиин хэһэн хүдэлмэри тухай тэрэнэй түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай депутат Л. А. Горшков мэдээсэл хэһэн байгаа.

Байгуулагдаһан сагһаа хойшо союзна республикануудай, түбэй министерствэнүүд болон албан зургаануудай, научна эмхи зургаануудай дамжуулһан хэдэ хэдэн материалнууд болон дурадхалнуудые комисси шэнжэлжэ согсолһон байна.

Турогуудай олоороо ажаһуудаг нютагуудаар, тэрэ тоодо Узбегэй ба Казахай ССР-нүүдтэ, Хойто Кавказай хизаарнууд болон автономито республикануудта, мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй Курска, Воронежско болон Белгородско областьнуудаар комиссиин гэшүүд ябажа хараа. Уйдхар гашуудалта мэдээжэ үйлэ хэрэгүүдэй һүүлээр Ферганска областьһоо гаргагдаһан гэр бүлэнэр эдэ нютагуудта асарагданхай. Хаа хаанагүй хүн зонтой, нютагай совет болон партийна органуудай түлөөлэгшэдтэй олон тоото уулзалганууд болоһон байгаа.

Турок-месхетинецүүдэй саг зуураар түбхинэһэн РСФСР-эй областьнуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор гэр байра, хүдэлмэри үгтэнэ, материальна туһаламжа, медицинскэ хангалга үзүүлэгдэнэ. Гэбэшье зарим газарта энэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Намар-үбэлэй һаранудай гаратар хүнүүдые түбхинүүлгэтэй холбоотой бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ тоологдоо.

Ферганска областьдо болоһон үйлэ хэрэгүүдтэ политическэ сэгнэлтэ үгэһэн шиидхэбэри Узбекистанай Компартиин ЦК батала абаа гээд комисси хараада абаба. Республика дотор иимэ байдалые гуримшуулха талаар хэмжээнүүд абтаа, тушаалта нюурнууд харюусалгада хабаадуулагдаа, хүнүүдые алаһан, тоноһон, юумэ галдаһан баримтанууд тушаа уголовно хэрэгүүд үүсхэгдээ. Һандаргагдаһан гэрнүүдые заһаха хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Комисси удаадахи хугасаада бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалаа.

Заседани дээрэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ турок-месхетинец хүн зоной түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

30—40-өөд ОНУУДАЙ, МҮН 50-яад ОНУУДАЙ ЭХЕЭР ХАРДАЛГА ГҮРДЭЛГЭТЭЙ ХОЛБООТОЙ МАТЕРИАЛНУУДЫЕ ДАХИН ШЭНЖЭЛХЭ ТАЛААР КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ КОМИССИДА

«Ленинградай контрреволюционно зиновьевско Сафаровай, Залуцкиин болон бусадай бүлэг» гэдэгээр сүүдэй бэшэ гуримаар уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан хүнүүдые партийна талаар сагааруулгатай холбоотой материалнуудые хаража үзэлгын дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй мэдээсэлые комисси ээлжээтэ заседани дээрээ шагнаһан байна.

С. М. Кировые алаһан ушар байдалые мүрдэхэ үедэ «Ленинградай түб» гэдэг хэрэгээр 1934 оной декабрьда тусхай болгогдоһон энэ хэрэгээр НКВД-гэй зургаанууд прокуророй зүбшөөлгүйгөөр 77 хүнние, тэрэ тоодо ВКП(б)-гэй 65 гэшүүнние барижа һүүлгэһэн байгаа. Тэдэнэй дунда олон тоото партийна, совет ба ажахын хүдэлмэрилэгшэд, Ленинградай болон Москвагай интеллигенциин түлөөлэгшэд ороолсоо.

С. М. Кировые алалгада хабаатай гэжэ хуурмагаар гэмнэгдэһэн зиновьевско оппозицида урдань хабаатай байһан шалтагаанаар тэдэнние мүрдэдэг байгаа. Тэдэнэртэ тодорхой ямаршье гэм зэм тохогдоогүй, энэ хэрэгээр гэмнэлгын тобшололшье бэшэгдээгүй. Тиигэбэшье 1935 оной январиин 16-да болоһон СССР-эй НКВД-гэй дэргэдэхи тусхай зүблөөн тогтоол баталан абажа, тэрэнэй үндэһөөр энэ хэрэгээр гараһан бүхы хүнүүд «контрреволюционно зиновьевско бүлэгтэ хабаадаһанай түлөө гү, али «туһалһанай түлөө» элдэб болзороор эрхэеэ хаһагдахаар, үгышье һаа сүлэгдэхөөр хэһээгдэһэн байгаа. Һүүлдэ тэдэнэй олониинь үндэһэ баримтагүй тэрэл шалтагаанаар дахин хардалга гүрдэлгэдэ оруулагдажа, саазалха хүрэтэр бүри шанга хэмжээнүүд хэрэглэгдэһэн байгаа.

Табяад онуудай һүүлээр, 60-аад онуудай эхеэр «Ленинградай контрреволюционно зиновьевско Сафаровай, Залуцкиин болон бусадай бүлэг» гэдэг хэрэг сүүдэй гуримаар дахин хаража үзэгдэһэн, Г. И. Сафаровһаа бэшэ хүнүүдэй ябуулгануудта гэмтэ ябадалай байгаагүй дээрэһээ болюулагдаһан юм. Эдэ хүнүүд тушаа дахин хуурмагаар бэлдэгдэһэн хэрэгүүд энэл шалтагаанаар болюулагдаһан байгаа.

Үндэһэ баримтагүйгөөр партиһаа гаргагдаһан В. А. Бродский, Т. Д. Дмитриев, Г. М. Дрязгов, А. Н. Емельянов, П. А. Залуцкий, Г. И. Исаев, И. С. Кастрицкий, С. П. Минаев, Ф. Г. Наливайко, И. К. Наумов, А. Н. Панов, М. С. Панфилов, М. В. Поздеева, М. С. Рэм, В. А. Сорокин, И. Л. Татаров, Е. Т. Тимофеев, М. М. Харитонов болон Г. И. Шварц — бүхыдөө 19 нүхэд тиихэдэ партида һэргээгдээ һэн.

Партиин гэшүүд байһан бусад хүнүүдые партида һэргээхэ тухай асуудалые хаража үзэлгэ хойшолуулагдаһан байгаа. Эдэ хүнүүдэй нэрэ хүндые буурууллһан ямаршье мэдээнүүд үгы гэжэ дахин хэгдэһэн шалгалта харуулаа. Тэдэнэр партийна журам эбдээгүй, Соведүүдтэ харша ябуулга хээгүй. Тэдэнэй олониинь үни хада үнэхөөрөө зиновьевско оппозицида хабаадаһан байгаа. Энэнь 1927—1929 онуудта тэдэнние партийна харюусалгада хабаадуулха, ВКП(б)-гэй зэргэһээ гаргаха шалтаг боложо хэрэглэгдээ. Һүүлдэ тэдэнэр партиин зэргэнүүдтэ һэргээгдээ. С. М. Кировые алалгада эдэ хүнүүдэй хабаатай байһан тухай ямаршье гэршэнүүд элирүүлэгдээгүй.

«Ленинградай контрреволюционно зиновьевско бүлэг» гэдэгтэ хабаадаһан бусад бүхы хүнүүдтэ тохогдоһон политическэ зэмэлэлгын үндэһэ баримтагүй байһые, уголовно талаар тэдэнэй гүйсэд сагааруулагдаһые хараада абан, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитет иимэ хүнүүдые партидань һэргээбэ гэбэл: П. К. Алладейников, А. И. Александров, А. А. Антипова, П. А. Бакк, Я. И. Богомольный, С. Н. Бограчев, И. М. Боровичков, В. С. Булах, П. П. Бурмистров, Р. Р. Васильев, В. А. Виноградов, З. Н. Гайдеров, Г. Е. Горбачев, Н. А. Дмитриев, К. Н. Емельянов, Е. Ф. Ермолаева, И. Г. Жестянников, И. Н. Зеликсон, А. И. Зильберман, Е. К. Коршунов, А. П. Костина-Бакаева, М. А. Левин, П. П. Логинов, В. Г. Лукин, Н. К. Магарьев, В. П. Матвеев, Г. И. Миронов, М. В. Муравьев, А. А. Муштаков, М. С. Надель, Г. Ф. Попов, Г. П. Поташников, И. Я. Пуштарев, О. Н. Равич, Е. В. Рогачева, П. Э. Роцкан, П. П. Северов, А. К. Середохин, К. С. Соловьев, Ю. Б. Тартаковская, Ф. Ф. Фадеев, Я. С. Цейтлин, К. А. Цюнский болон Д. Н. Ширяев (бултыень — наһа бараһан хойнонь).

Энэ хэрэгээр гараһан С. Н. Егоровые, И. Ф. Касперские болон Ф. Р. Зейтые партийна талаар сагааруулха үндэһэ баримта олдоогүй. Энэ хэрэгэй эхилхэһээ һураггүй урид, партийна журам эрилтэнүүдые эбдэлгэтэй холбоотой ондоо шалтагаануудаар тэдэнэр партиһаа гаргагдаһан байгаа гэжэ шэнжэлһэн материалнууд харуулаа.

Тэдээндэ хабаатай материалнуудые дахин шалгаһанай һүүлээр Н. А. Бардин Г. И. Сафаров хоёрые партида һэргээхэ тухай асуудал хаража үзэгдэхэ юм.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй мэдээсэлые комисси хараадаа абаба.

Политбюрогой комиссиин хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

АЛУУРШАДТА ХҮЛИСЭЛ БАЙХАГҮЙ

Сүүдлүүлэгдэһэн хүнүүдэй зэмынь хүнгэлхэ асуудалнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй комисси ээлжээтэ заседанинууд дээрээ эрхэ сүлөөгөө элдэб болзороор хаһагдахаар, мүн тэрэшэлэн толгойн саазада орохоор хэһээгдэһэн хүнүүдтэ хайра үзүүлхэ тухай зууршалгануудые хаража үзэһэн байгаа.

Хүнние зорюута алаһанай, һүйдхэлтэ ябуулгануудые хэһэнэй, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй ами наһанда гар хүрэһэнэй түлөө сүүдлүүлэгдэһэн В. В. Гампанцура, М. Н. Мирзаев, А. В. Михайлов, В. М. Швецов, С. А. Шишханов болон бусад хүнүүд тушаа толгойн сааза хэхэ гэһэн хэһээлтын дээдэ хэмжээе хүсэндэнь орхихо гэжэ комиссиин дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет шиидхээ.

Хэһээлтэдэ байгаад, ажалда үнэн сэхээр хандажа, бэеэ һайнаар абажа ябаад, заһарһанаа батадхаһан 40 гаран сүүдлүүлэгдэһэн хүнүүдэй зэмыень хүнгэлхэ тухай комиссиин дурадхалнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум баталан абаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй

шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

БОДОМЖОТОЙГООР АЖАЛАА ЭРХИЛХЭ

Эхэ байгаалияа бузарлангүй, бүхы баялигыень гамтайгаар ашаглаха тухай һүүлэй үедэ үргэнөөр хэлсэдэг болоо. Энэ гайхалтай бэшэ. Ушарынь хадаа үнгэрһэн жэлнүүдтэ гансашье модо отолжо бэлэдхэгшэд — леспромхозууд бэшэ, мүн мелиораторнууд холын бодомжогүйгөөр ажалаа эмхидхэжэ ябуулхадаа, байгаалида горитойхон хохидол ушаруулһан байна. Энээн тухай газетэнүүдтэ нилээд бэшэгдэһэн, телевидени, радиогоор дамжуулагдаһан байха. Байгаалияа бузарлангүй баялигыень ашаглаха тухай партиин ЦК-гай мартын (1989 он) Пленум дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Тиимэһээ байгаалияа аршалан хамгаалха гээшэ ёһотой гүрэнэй хэрэг болоно.

Мелиоративна барилга хэгшэд үнэхөөрөө урдандаа энээндэ анхарадаггүй байһан һаа, мүнөө бодомжотойхоноор ажалаа эмхидхэжэ ябуулхые оролдоно. Манай районой ажахынуудай сабшалан, тарялан һүүлэй жэлнүүдтэ ган гасуурай бэрхэшээлһээ ехээр хохидолдо ородог болоо. Илангаяа даладахи онуудта суута Хүнтэйнгөө тарялаанһаа тариһан урэһэеэшье суглуулжа абадаггүй байгаа гээшэбди. Тиихэдэ Баргажан голой эрье зубшаһан сабшалан, бэлшээриин горитой ехэ газар уһанай үертэ абтадаг байгаа. Мүн жэл бүхэндэ уһанда дарагдаһан сабшалангай хүрьһэн муудажа хубхантэдэг, удаань хүлэрөөр (торф) хушагдадаг һэн. Уһабхиһан сабшалан, бэлшээри хатааха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо.

Манай барилгын «Бурводмелиорация» управлениин ПМК-гай коллектив гол түлэб барилгын хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Тиихэдээ бидэ энэ ажалаа урид шэнжэлэгдэжэ зохёогдоһон проектын ёһоор хэдэг гээшэбди. Тэгэд манда үгтэһэн проектнүүдэй шанар ямар гээшэб? Бирагүй гэхэ байнабди. Олонхи ушарта холын харааатайгаар бодомжологдонгүй зохёогдонхой байдаг. Илангаяа байгаали аршалан хамгаалха талаар асуудалнууд эндэ анхарагданагүй. Энээнһээ болоно һүүлэй һүүлдэ барнага хэһэн мелиораторнуудта бүхы гэм зэмэнь тохогдоно.

Мелиоративна барилгашадта үгтэһэн түсэб, проект соо гол түлэб хэгдэхэ ажалайнь хэмжээн тодорхойлогдонхой байдаг. Тиимэһээ ПМК-гай хүдэлмэришэд үгтэһэн саг болзор соогоо даабаряа сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлнэ гээшэ. Хэрбээ хараалагдаһан хэмжээнэй ажал хэжэ үрдеэгүй, түсэбөө дүүргээгүй һаа, хаанаһаа мүнгэ зөөритэй байха гээшэбибди. Үри шэрхидэ дарагдажа, доройтон муудахамнай эли ха юм. Түсхайлбал, бидэ урдаа табигдаһан зорилгоёо, хараалагдаһан түсэбөө дүүргэхын түлөө оролдолго гаргахадаа, заримдаа байгаали хамгаалха эрилтэһээ хадуурнабди. Илангаяа ажахын тоосооной гүримаар ажаллажа захалһан манда түсэбөө гэхэ гү, али гүрэнэй захил дүүргэхэ гээшэ юунһээшье үлүүдэ тоологдоно.

Мелиоративна барилгашадта үгтэһэн барилгын проектнүүд олон дутагдалтай гэжэ урид хэлээ һэм. Жэшээлбэл, мүнөө баригдажа байһан Баргажан голой эрьеэрхи хаалта — даамбын проектые тэрэ холын Ростовой эрдэмтэ мэргэжэлтэд зохёожо бэлдээ юм. Богони болзор соо эндэ ерэжэ, яаралтайгаар шэнжэлгэ хэһэн проектировщигууд нютагай байгаалиин эрхэ байдалые һайн мэдэхэгүй байжа, олон дутагдалтай проект зохёожо «бэлэглээ». Саашадаа ехэ хэмжээнэй хүдэлмэритэй иимэ проект зохёожо бэлдэхэдээ, нютагай хүн зонтой, мелиораторнуудтай зүбшэн хэлсэжэ, али бүхы талаһаань наринаар хаража үзэхэдэ, буруу бэшэ гэжэ һананаб. Иимэ эрилтэ үнинһөө табигдадагшье һаа, анхарагдадаггүй байха юм.

Байгаали хамгаалха эрилтын табигдажа захалхаһаа хойшо манай ПМК хайр шулуу малтажа абаһан карьер, нүхэнүүдые жэгдэлжэ, хүдөө ажахыда ашаглахаар бэлдэдэг болообди. Үнэндөө манда иимэ хүдэлмэри хэхээр мүнгэ зөөри үгтэдэггүй. Тэгэд бидэ өөһэдынгөө доторой гаргашада зорюулагдаһан мүнгэ зөөриингөө зарим хубиие энээндэ зорюулнабди.

Манай колоннын хүдэлмэрилэгшэд мелиоративна барилга хэхэһээ гадна ажахынуудай захилаар культуртехническэ хүдэлмэри ябуулна. Бидэ мелиораци хэгдэжэ һайжаруулагдаһан газараа түсгаар паспорттайгаар ажахыдань тушааха гүрим хэрэглэхэмнай. Тодорхойлбол, культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэһэн газарта тарилга хэжэ ургасыень хуряаһанай һүүлээр гэхэ гү, али гектарай хэды зэргын ургасын абтаха байһаниие тодорхойлоод, ээзэндэнь даалгажа үгэхэбди. Энэ гүрим илангаяа Прибалтикын республиканууд та үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ.

Урдандаа һайжаруулагдаһан газартаа ажахынууд баян ургасатай ургамалнуудые тарингүй, муугаар ашаглажа, гаргашыень харюулдаггүй ушар олон байһан. Тиигэд лэ мелиораторнууд газарыемнай һайжаруулхын орондо улам муудуулаа гэхэ дуратайшуул дайралдадаг. Мүнөө абажа харахада, зарим ажахынууд мелиораци хэгдэһэн газарһаа тон бага ургаса абадаг байха юм. Шэнэ гүримэй нэбтэрүүлэгдэхэдэ энэ дутагдал усадхагдаха ёһотой.

Манай ПМК бүхыдөө 2 миллион 399 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбтэй юм. Тэрэ тоодо 2099 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэрие өөһэдынгөө хүсөөр хэхэбди. Тодорхойлбол, 1521 мянган түхэригтэ Хурамхаанай уһалууриин системэ, 215 мянган түхэригтэ культуртехническэ хүдэлмэри, 120 мянган түхэригтэ үрэмдэмэл худагуудые, 80 мянган түхэригтэ байрын гэрнүүдые барихабди. Жэлэй эхинһээ хойшо 800 мянган түхэригэй ажал хэгдээ. Илангаяа байрын гэрнүүдые, үйлэдбэриин объектнүүдые бариха хүдэлмэри урагшатай. Бусад ажал урагшагүйдэнэ. Мүнөө хүрэтэр Хурамхаанай уһалууриин системын гол каналай барилга шиидхэгдээгүй байна. Ушарынь хадаа проектнэ эмхинүүд зохёожо бэлдэһэн проектээ хубилганагүй. Түсхайлбал, проектын ёһоор энэ канал сүл элһэн соогуур татагдаха юм. Ажамидаралта уһаяа ашагтайгаар хэрэглэхэ гэбэл, проектые түргэн хубилгаха байгаабди.

Олон усадхагдаагүй дутагдалнуудай хэды бэрхэшээл ушаруулаашье һаань, бидэ яһала олзотойхон ажалланабди. Манда гол түлэб хүнүүднэй дүршэлтэй бэрхэ гээшэ. Мүнөө партиин ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй, СССР-эй Арадай депутадуудай съездын һүүлээр мелиоративна эмхинүүдэй коллективүүдтэ ондоохон эрилтэ табидаг болоо. Тиин бидэ энэ эрилтэдэнь хүрэхөөр ажаллажа, Эхэ газарайнгаа дундаршагүй хэшэгые улам арьбадхахые оролдохобди.

В. КОРНАКОВ,
барилгын «Бурводмелиорация» управлениин Хурамхаанай ПМК-гай начальник.

СУУТА ҺААЛИШАДАЙ ШЭНЭ ИЛАЛТА

Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр республикын гурбан мянгатанай клубай гэшүүн болоһон Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Никольскын һаалиин фермын коллектив мүнөө эрхим дүнгүүдые түйлана. Түсхайлбал, үнинэй һаалишан Анна Самуиловна Свинкина үнгэрһэн зургаан һарын туршала хара алаг үүлтэрэй бүлэг үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 3067 килограмм һү һаагаа. Багсаамжалхада, Анна Свинкина үнеэн бүриһөө 6000 килограмм һү һааха аргатай.

Нёдондо эндэхи түрүү һаалишан Прасковья Нефедовна Шамарина эрхимлэжэ, түрүүшынхээ табан мянгатан болоо һэн. Харин энэ жэлдэ эгэшэ дүү Прасковья, Ульяна Нефедовнанууд табан мянганай хилэдэ заабол хүрэхөөр хараалнад.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Мүнөөдэр—Барилгашанай үдэр

АМАРШАЛХЫН ОРО… АЛЬГАДАА ГЭҺЭНД…

«Барилгын талмайда бахатай даа»— гэжэ хэлэхэ үндэһэн олонхи ушарта олдодоггүй. Эд, материалнууд дуталдаһан гү, али эмхидхэл «дохолонтоһон» байдаг.

Эрхим бригадада энэ удаа ошожо ябаашье һаа, гэлигэр жэгдэ бэйдал хүлеэгээгүй һэмди. Территориально-барилгын «Бурятстрой» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһожоруулагдамал 174-дэхи колоннын В. Г. Уваровай хүтэлбэрилдэг бригада «Татарский Ключ» һууринда спортивна комплекс бодхоожо байнхай. Нэратай халуун үдэр һэн. Удынгөө хоол барниһанай удаа хүн бүхэн хүдэлмэриингөө һүүри эзэлэнхэй байбад.

— Тайлбарилха болоо һаа, иимэ. Энэ байшан бариха хүдэлмэриин гурбанай нэгэ хубинь хэгдээ. Декабрь һарада ашаглалгада тушааха ёһотойбди. Элхи һууринда соёлой байшан дээрэ хүдэлжэ байһанаа хүнүүдээ, кранаа хуу наашань нүүлгэбэбди. Адар баханануудтай, панельнэ хабтагайтай түла хүсөөз зангидаагүйдэ аргагүй.— гэжэ бригадир хөөрэнэ.

Шулуушад-хабсаргагшад, модошо дархан-бетонщигууд, гарнуудшад ажалдаа наарашаан оронхой, тэнсэлгүй халуун гэжэ тооношьегүй хэбэртэй. Кранууд үта хоолойгоо үлылгэн дохилзонод, хабтагай тээһэн машинанууд ухи-аахи дүтэлнэд. Иимэл үзэгдэлые ажалай эршэ гэдэг ха. Гэбэшье хөөрэлдөөмнай һайшаал, магтаал тээшэ эрьеэ бэшэ, харин шүүмжэлхы удхатай болобо. Коллективэй түлөөлэгшэдэй социальна байдал, ажал тушаа һанамжануудые дурадхая.

Бригадир В. Г. Уваров:

— Барилгын үйлэдбэридэ хабаадагшад хоорондоо тодо харилсаагүй. Хэзээнһээ хойшо иимэл даа. Хангагшадай харюусалга дээшэлүүлхээр болоо. Энэ объект абаад харая. Нэн түрүүшээр томо хабтагайнуудые эльгээнэ, эгээл һүүлдэ — баханануудыень. Иигэжэ бүхы юумэн удааруулагдана ха юм. Хоёрдохёор гэбэл, ажалай эмхидхэлые анхармаар. Арендэдэ ороход тухай хөөрэлдөөн болоно, саарһан дээрэхи хэлсээнэй ёһоор оронхойшье хабди. Ёһын тэдыдэ. Үнэн дээрээ ямаршье һуралсал эмхидхэгдээгүй, бэеэ даангы байдал олгогдоогүй. Үйлэдбэриин-технологическа комплектациин управлени эд, материалнуудаар хэзээдэшье саг соонь хангажа бирахагүй.

Бригадын ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшэ, модошо дархан-бетонщик А. В. Раздобреев:

— Аятай нүүдэл вагончик хүртэнэгүй. Нэгэл энэ вагон соогоо эдеэлнэбди, үнэтэи зэр зэмсэгүүдээ хадагалнабди. Налайжа һууха, амарха буланшье үгы. Мүнөө газаагуур хамаагүй, харин үбэлынь?.. Ажалда оролгон, гаралган олон. Амаргүйл даа, бар хүсөөрөөл оролсожо тухашарна ха юмбибди. Зунай аяама халуундаашье, үбэлэй янгинама хүйтэндэшье — газаа. Минии һанахада, барилгашанай һанааень үргэхэ, урмыень дүнгэхэ һэдэлгэнүүд ахирхан. Хэрыт даа, олон ухибүүтэй хэдэн хүмнай — Сергей Гадикальцев, Иннокентий Белэплотский — ганса таһалгатай гэр соо ажаһуунад. Хоёр квартиратай гэрнүүдые өөһэдынгөө зондо барияа гэжэ дурадхаа һэмди. Хүдөөдэ байгаад, огород, саадтай һаа, гахай баряа һаа, аятай бэзэ? Амаралтын өөһэдын баазатай болоошье һаа, арсахагүй һэмди. Мүнөө жэл хүүгэдэй саадта гансаханшье һүүри абаагүйбди. Салин хүлһэ үгэхэ үедэ хэды олон асуудал гарадаг гээшэб. Ахамад бухгалтер өөрөө нэгэтэшье ерэдэггүй, кассираа эльгээгээд лэ өөрөө контородоо һуудаг.

Эдэ бүгэдые шагнажа байхадаа, колоннын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһайбди гэһэн хүсэл түрэнэ. Нёдондоной ноябрь һарада ПМК-гай начальнигаар П. С. Цой һунгагдаа һэн. «Үгы, Петр Сергеевичэй гэм зэмэ эндэ ехэ бэшэ гэжэ һананаб. Тэрэ үнэн сэдьхэлһээ оролдодог юм. Ходол участогуудаараа ябажа байдаг. Минии һанахада, шэнээр һунгагдаһан энэ хүндэ «Бурятстрой» нэгэдэлэй, районой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө дэмжэлгэ үзүүлэгдэнэгүй. Эрилтэ табихаһаа гадна дэмжэхэ ёһотойгоо мартана. Петр Сергеевич ерэһээр үнихэнэй болоһон аад, квартирагүй байһаар. Гэр бүлэеэшье асарааагүй»,— гэжэ В. Г. Уваров һанамжаяа хэлэбэ.

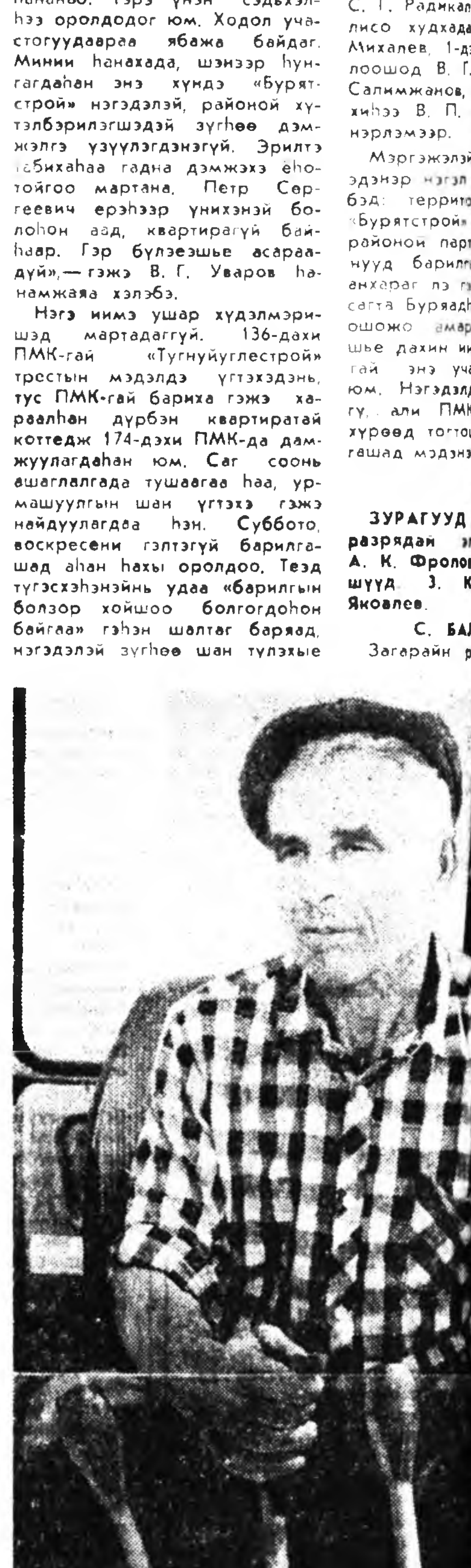
Нэгэ иимэ ушар хүдэлмэришэд мартадаггүй. 136-дахи ПМК-гай «Тугнуйуглестрой» трестын мэдэлдэ үгтэхэдэнь, тус ПМК-гай бариха гэжэ хараалһан дүрбэн квартиратай коттедж 174-дэхи ПМК-да дамжуулагдаһан юм. Саг соонь ашаглалгада тушаагаа һаа, урмашуулгын шан үгтэхэ гэжэ найдуулагдаа һэн. Суббото, воскресени гэлтэгүй барилгашад аһан һахы оролдоо. Тэгэд түгэсхэһэнэйнь удаа «барилгын болзор хойшоо болгогдоһон байгаа» гэһэн шалтаг бараад, нэгэдэлэй зүгһөө шан түлэхые огто таһа… гын-промышл… тушаахада, … дэл дэбтагдаа…

Иигэжэ ажа… машаһан бари… шалхын оро… гадажа, һал… болоно бэшэ…

Нэгэ хүнэй… риин хэмжээ… бал, тус бриг… түсэб 125 пр… дэнэ. Бата… рилга хэхэ… һон зон сооһо… саргагшад А. … Карепинов, … бетонщигууд А… С. Г. Радикал… лисо худхадаг… Михалев, 1-д… лоошод В. Г. … Салимжанов, … хиһээ В. П. … нэрлэмээр.

Мэргэжэлэй… эдэнэр нэгэл… бэд: террито… «Бурятстрой»… районой парт… нууд барилга… анхараг лэ… сагта Буряадһа… ошожо амар… шье дахин… гай энэ уча… юм. Нэгэдэлд… гү, али ПМК… хүрөөд тогтош… гашад мэдэнэ…

ЗУРАГУУД… разрядай … А. К. Фролов, шууд З. … Яковлев.

С. БАЛ…

Загарайн ра…

Коммунист тухай хөөрөөн

ҺААЛИШАНАЙ БАСАГАН— ҺААЛИШАН

Саян уулын хормойдо оршоһон «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-һубагай һү һаалиин фермэдэ Л. А. Закамельская фермые даагшаар хүдэлдэг юм. Тэрэ энэ фермэдээ һаалишанаар 16 жэлэй туршада ажаллахадаа, түрүүшүүлэй тоодо ябадагыень хүнүүд һайн мэдэхэ. Һүүлэй долоон жэлэй туршада фермые даагшаар хүдэлжэ байнхай.

Энэ үгын оло дахин дабтагдажа, «холошоһоншье» һаань, хамаагүй дахин дабтамаар, Лариса Алексеевна урагшаа һанаатай хүн юм. Үхибүүтэй болоод, жэлһээ үлүү саг соо гэртээ һуухадаа, фермэдээ ерэжэ, залуу һаалишадта һургаал заабари үгэдэг, орон дотор болоно байһан шэнэ үйлэ хэрэгүүдые нүхэдтөө ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэгшэ бэлэй. Заримдаа энэ-тэрэ һаалишадай ажалаа орхижо ябашаха, архидашахадань, минии үнеэд бэшэ гэжэ байнгүй, тэдэниие өөрөө һаагша һэн. Урагшаа һанаатай, коммунист хүн иимэрхүүл шэнжэ шанартай байдаг бшуу.

Эжынь, Людмила Ивановна тус фермэдэ 42 жэлэй туршада һаалишанаар ажаллаһан юм. Энэ хугасаа соо магтаалтай һайнаар ажаллажа, үндэр үрэ дүнгүүдэйнгээ түлөө ажахынгаа Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаһан байха. Ажалдаа дуратай, коммунис ёһоор хандадаг эжынь Лариса басагаяа хара багаһаань дахуулжа, һаалишанай ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлһэн юм.

— Лариса үнеэдээ эжынгээ һаахадань, хажуудань ходол ябалсажа, ходол туһалдаг һэн, — гэжэ 30 гаран жэлдэ һаалишан ябаһан, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордента Намжал Дашеевна Модокова хөөрэнэ.

Л. Закамельская 1971 ондо нютагайнгаа дунда һургуули дүүргээд, бусад үетэн шэнгеэр ерээдүйн мэргэжэл тухай шэбэщэжэ үзэхэдөө, элдэб бодол толгой соогоо гүйлгүүлһэн байха. Тэрэ ажалайнгаа хэшээлдэ дуратай һэн. Илангаяа түмэр, модо үрэмдэхэ, тошылдохо станогууд дээрэ наринаар хүдэлжэ һураһан байгаа. Үшөө 8-дахи класста һуража байхадаа, фото-зурагуудые хэхэ рамануудые, сэсэгэй табюурнуудые, үүдэ гохоодохо шэбхэнүүдые, шүбгэ, отвертко мэтын хэрэгсэлнүүдые гоёор бүтээжэ, эрхим сэгнэлтэнүүдые абадаг бэлэй. Һургуулияа дүүргээд, түрэл нютагаа орхижо, холо ошохоёо хэды хүндэшье һаань, нүхэдтэеэ сүг Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумдэ ороо һэн.

Улаан-Үдэдэ һуража байхадаа, бүхы һанаан сэдьхэлынь буурал Саяанай хормойдо оршоһон тоонто нютагтаяа холдо холбоотой агша бэлэй. Зунай сагта нютагаа ерэжэ, эжыгээ амаруулан фермэдэ һаалишанаар ажалладаг байгаа. Тэрэ фермэдэ гуша гаран жэлдэ һаалишанаар ажаллаһан, Ажалай Улаан Тугай ордента Д. С. Будаевагай тэрэ үедэ хэлэһэн үгэнүүдыень мүнөөшье тодоор һанагшаб. «Тэрэ басаган городто байхаяа ехэ хүндөөр һанана хай даа. Минии һанахада, түрэл нютагаа бусаад, эжынгээ ажалые даажа абахаданьшье болохо һэн даа» гэжэ Д. С. Будаева хэлэгшэ бэлэй. Тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдынь холые хараһан байшоо.

1974 ондо Лариса техникумээ амжалтатайгаар дүүргээд, технологой мэргэжэлтэй боложо, нютагаа бусаа һэн. Нютагтань хамаг юумэн танил, тон дүтэ, агаарыньшье амтатай һааб даа.

Эжынь фермэдэ тэрэ үедэ ехэ хубилалтанууд болошоһон бэйба. Бар хүсөөр хэгдэдэг хүшэр хүндэ бүхы ажал оньһон түхеэрэлгэнүүдэй аргаар хэгдэдэг болоһон байгаа. Людмила Ивановна басаганайнгаа ерэһэндэ ехэтэ баярлажа, һаалишанаар ажаллахыень дурадхаба. Үнэхөөрөөшье, түрэл ажахыдань һаалишад дуталдадаг, фермэнь ехэл тухашаруу байдалда ороод байһан юм. Һуража олоһон мэргэжэлээрээ хүдэлхэ гэжэ Лариса түрүүшээр һанадаг аад, эжынгээ хэлэһэн үгэнүүдые зүрхэндөө дүтөөр абажа, эжынгээ наһан соогоо хэһэн хэрэгые үргэлжэлүүлхэ гээшэ хүндэтэй хэрэг гэжэ ойлгоо бэлэй.

Тиигэжэ Хуурай-һубагай фермэдэ һаалишанаар ажаллажа эхилһээрнь 16-дахи жэлынь үнгэржэ байна. Эндэ хүдэлхэдөө, техническэ мэргэжэлтэй байһандаа бүри олзуурхаа бэлэй. Юундэб гэхэдэ, фермын олонхи ажал оньһон аргаар хэгдэдэг байгаа бшуу.

Лариса Закамельская жэл ошохо тума дүй дүршэлөөр баян боложо, ажалша бэрхэ, түбһэн юумэнһээ тунхаридаггүй хадаа ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые түйлажа эхилээ һааб даа. Жэшээлхэдэ, 1976 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1750 килограмм һү һаагаа һаа, ерэхэ жэлынь тэрэнээ 2100 килограммда хүргөө һэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө 2600, 2860, 3004 килограмм һү һаажа, районойнгоо һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байха юм. Тиигэжэ Л. А. Закамельская КПСС-эй гэшүүнээр абтанхай.

Мүнөө Хуурай-һубагай фермэдэ арба гаран һаалишад ажаллана. Тэдэнэй дунда М. Ханхаева, З. Ошорова, Г. Закамельская, И. Модокова, В. Дашеева болон бусад һайн үрэ дүнгүүдые түйлана.

Байгша оной июнь һарада тус фермын коллектив үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 212 килограмм һү һаагаа. Энэнь нёдондоной энэ үеынхидтэ орходоо, 80 килограммаар дээшэ болоно. Лариса Алексеевна июнь һарада 334, хахад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2135 килограмм һү һаагаа. КПСС-эй Түнхэнэй райкомой гэшүүн Л. А. Закамельская энэ жэлдэ үндэр һаам абахаар шармайна гэжэ адаглахаар.

Энэ түрүүшын хахад жэлдэ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө ажахынь урагшатайгаар дүүргээ. Түсэбэй ёһоор, 5700 центнерэй орондо 5899 центнер һү худалдаа. Тиигэжэ район соогоо түрүү һүүри эзэлжэ, партиин райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар, дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа һэн. Ажахын энэ илалтада коммунист Л. А. Закамельскаягай фермын хубита ехэ гээд һанагдана.

Толтойн сомоной харьяата газар дээрэ ажаһуудаг ажалшад Лариса Алексеевнае сомонойнгоо Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгаһан байна. Хамта хэжэ байһан ажалдаа, хүн зоной һуудал байдалда анхаралаа тэрэнэй ехээр хандуулдаг хадань нютагаархидынь этигэл найдабарияа үзүүлжэ болоо. Тэрэшэлэн үнгэрэгшэ намар колхозой партийна организациин тоосоото һунгалтын суглаанай болоходо, районойнгоо партийна конференцидэ делегадаар һунгаа бэлэй.

Партийна болон совет хүдэлмэридэ шадабаритай болоһон Л. А. Закамельская бэрхэ пропагандист юм. Тэрэ ямаршье асуудалаар хөөрэлдөө эхилхэдээ, хүн бүхэндэ ойлгосотойгоор хөөрэдэг. Буряад зоной дунда уһан буряадаар дуугаржа байха. «Буряад үнэн» газетын хуудаһануудта гараһан һонин статьянуудые, мүн һонин үгэнүүдыешье хэрэглэжэ байгаад, хүн зонтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай юм. Тиимэһээ ганса бэрхээр ажалладагайнь түлөө бэшэ, мүн ниитын ажабайдалда түрүү ябадагайнь түлөө хүн зон тэрэниие хүндэлдэг, үгэ хүүрыень дууладаг юм.

Һаалишанай басаган эжынгээ замаар һаалишан боложо, гансашье өөрынгөө бэшэ, мүн эжынгээ нэрэ һайнаар нэрлүүлжэ, район соогоо ажахынгаа нэрэ суурхуулжа ябана гээд тэмдэглэмээр.

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй район.

Совет орон дотор

ДУШАНБЕ. Соёлой совет фондын Таджигай отделениин нэрэ дээрэ һаяхан юрэ бусын посылка оробо. Россин бүлэг уран зураашад 30-аад уран зураг, графическа бүтээлнүүдые эльгээгээ юм. Вахшын голой түбтэ байгуулагдажа байһан зурагай галерейдэ тэдэнь табигдаха байна.

МИНСК. Белоруссиин Компартиин 50 жэлэй нэрэмжэтэ эндэхи камвольно комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүдтэ зорюулжа, хоёр дахин Улаан тугта Балтиин Флодой морягууд сэрэгэй-спортивна лагерь байгуулаа. Морягууд унталгын таһалгануудые, һуралсалай газарнуудые, спортивна талмайнуудые түхеэрээ юм. Мүн тэндэ хүдэлхэ хүмүүжүүлэгшэд болон инструкторнуудые үгэһэн байна.

ЛЕНИНГРАД. Эндэхи оперо болон балетэй академическэ Ехэ театрта Модест Петровичэй Мусоргскиин нэрэ олгогдонхой. «Хованщина» гэһэн шэнэ зүжэгөөр хүгжэмтэ коллектив 73-дахи сезоноо нээгээ.

ОДЕССЭ. Мурманскын загаһанай портын болон Ильичевскын загаһанай промышленностиин үйлэдбэриин «Антарктика» нэгэдэлэй хамтын хүсөөр Хара далайн эрье дээрэ баригдажа байһан һууринтосхондо «Портовик» гэһэн нэрэ үгэнхэй. Ветеранууд, хойто областиин ажалшад болон Хара далайн флодой морягууд тэндэ ажаһууха. Портын коллектив мүнгэ зөөри хубаарилжа, харин үйлэдбэриин нэгэдэл һуурин тосхоной проект зохёохо ба бариха уялгануудые даажа абаһан байна. 300 айлай ажаһууха шэнэ һуурин тосхондо хүнүүд ерэхэ жэлдэ түбхинэхэ юм.

* * *

Одессын уран зурагай музейн залнуудта дэлгээгдэһэн Кристин Колой зурагай галерей Францын мүнөөнэй уран зурагуудтай ба скульптуратай танилсаха арга боломжо олгоно. Одессэдэ харуулагдаһанай һүүлээр эдэ зурагууд Алма-Атада, Ереванда, Ялтада, һүүлдэнь Москвада харуулагдаад, худалдагдаха юм. Иигэжэ ороһон мүнгэ зөөри совет-француз соёлой түб байгуулагда хэрэглэгдэхэ юм.

* * *

Бага температуратай техникын ба элшэ хүсэнэй эндэхи институт 9 мэргэжэлээр инженернүүдые бэлдэхэ юм. Шэнэ мэргэжэлнүүдэй дунда инженер-эколог гэһэн ехэ шухаг мэргэжэл бии. «Оршон тойронхи дайдые хамгаалга ба байгаали бодомжотойгоор хэрэглэлгэ» гэһэн курсые гол түлэб шудалһан хүнүүд шэнэ, экологическа талаараа аюулгүй машинануудые зохёон бүтээжэ, промышленна ба бусад үлөөдэһэн хорогүй болгохо ашаг үрэтэй зүйлнүүдые бии болгохо аргатай түгэс шадабаритай мэргэжэлтэд болохо юм.

МАРНЕУЛИ (Грузиин ССР). Эндэхи хилээмэнэй продуктнуудай комбинадта тусхай шэглэлтэй шэнэ предприяти байгуулагданхай. Үнэтэй сэнтэй марганецай нэмэлтэ ондоо тээһээ асаралгаһаа хүсэд арсаха арга тэрэ олгохо байна. Руставиин «Азот» нэгэдэлдэ гарадаг үлөөдэһэн түүхэй эд болгогдон хэрэглэгдэхэ юм. Жэл бүри 30 мянган тонно шахуу иимэ үлөөдэһэн хаягдадаг байһан. Бүхэсоюзна научно-үйлэдбэриин «Комбикорм» нэгэдэлэй Грузиин филиалда иимэ нэмэлтэ үйлэдбэрилхэ технологи зохёогдоһон байгаа. Шэнэ предприяти 300 тонно үнэтэй сэнтэй нэмэлтэ үгэдэг байха.

СТАВРОПОЛЬ. Хизаарай колхоз, совхозууд гурбадахи миллион тонно ороохо элеваторнуудта эльгээжэ эхилээ. Мүнөө жэлэй гүрэнэй захилһаа гадуур 100 мянга гаран тонно ороохон худалдагдаа. Хизаарай ороохото гол ургамал болохо намарай шэниисын ехэхэн хубинь шэлдэн хатуу сортын юм.

АЛМА-АТА. Ажахын тоосооной үйлэдбэриин «Фармация» нэгэдэлэй мэргэжэлтэд түхэрэен суудхын зүбшэлэлгын алба эмхидхээ юм. Энээнһээ хойшо Казахстанай ямаршье хото городто ба хүдөө нютагта ажаһуудаг медицинын хүдэлмэрилэгшэ фармацевтикын асуудалнуудаар, мүн республика дотор ямар эмүүдэй бии байһан тухай дүүрэн мэдээнүүдые телефоноор мэдэжэ абаха аргатай болоо.

НАХОДКО (Приморин хизаар). 40 мянган тонно ашаа зөөхэ аргатай танкер Приморин далайн пароходствын флодто нэмээ юм. Иимэ хүсэтэй техникын ехээр дуталдадаг дээрэһээ коллектив олон жэлнүүдэй туршада ядаралсадаг байһан. Гадаадын партнернуудтай сэхэ хэлсээ баталха эрхые хэрэглэн, Либериин «Дайден Шиппинг Лимитед» гэжэ судоходно компаниһаа хүнгэлэлтэтэй гүримаар болзорынь һубарюулжа түлэхөөр танкер худалдажа абанхай. Шэнэ транспорт ороной зүүн-хойто районуудта түлишэ зөөлгые нилээд түргэдхэхэ арга олгохо юм.

ТИКСИ (Яхадай АССР). Владивосток-Тикси гэһэн замаар атомна «Севморпуть» лихтеровоз рейсдэ амжалтатайгаар ябажа дүүргэбэ. Тэрэ хойто зүгэй уурхайн барилгашадта 20 мянга гаран тонно цемент болон бусад материалнуудые абаашаа юм. Навигациин дүүрэтэр тус лихтеровоз үшөө нэгэ рейс хэхэ.

ФЕРГАНА. Июниин гашуудалта үйлэ хэрэгүүдэй үедэ һандаргагдаһан түүрэгүүд-месхетинцүүдэй түрүүшын 40 гэр капитальнаар … горгүйсэдкомо… хан дамжуула… тэдэй хэһэн т… Ферганада һ… нүүдые заһа… онһоо дээш… тэй юм.

БАКУ. … Каспиин дала… лэгдэхэ эколо… гэнүүдэй пр… байджанай Н… миин презид… талһан бай… олзоборилогд… гаһанай 80 … хара түрьһэ… үгэдэг далай… хүндэ эколо… һайжаруулха… ихтиологууда… дай ботени… дай хүсэлэл… гэдүүлэгдэхэ…

МОСКВА. … гэй бага … байгуулагдаа… соёл болбо… дэ, тэдэнэй… та байгаали… һалха гээшэ… хиин гол… вет уран… нэгэдэл бай… гаа һэн.

РОСТОВ. … нууд ороохо… Область дотор… дунда зэргэ… нер ороохо… бэдэхи мил… соогоор об… ороохо туша…

ТБИЛИСИ. … соёлой болон… гэм хадаа… ёлой ба соц… ска харилс… дань хүгжөө… дүү хоёр ор… рисаанай ба… ной үнинэй… дые гамнан… юм. Түс бү… байгуулха… лисидэ боло…

Хубиин ажахыда – бүгэдын анхарал

... ОРОН ... ӨӨДЭ КООПЕРАТИВ ХЭРЭГТЭЙ ГҮ?

...трэльна Коми... СР-эй Министр... «Совет эрхэтэ... ... хүгжөөхэ ... эмжээнүүд ту... ури 1987 ондо ... мяха, һү, ... түмһэтэ урга... үйлэдбэрилгые ... лаар партийнэ, ... ашаг үрэ вхэ... ые бэелүүлхэ ... лаагаа һэн. Тии... тогтоолой үн... ады худэлмэри ... охо ёһотой гэ... лэ нютагтаа ху... үрэ кооператив ... яаха юм ааб ... ди. Энэ талаар ... болоһон Дэ... шохо гэжэ хэл... ондо коопера... алаар томилог... тэдэй нэгэнтэй ... район ошожо ... энэй совхозой ... ргдаһан коопе... юмнай һаала ... уулаа бэлэй. ... ажабайдалда ... жатай байхаар ... имэһээ хубиин ... тулада ерэд ... итэй хангалга ... оператив эм... ... уудал гүйсэд... сесси дээрэ ... ди. ... оо заседани ... шэгдэхэ элид... ион һанамжа, ... оруулһан, зүб... айнабди. Тэн... депутадуудай ... гүйсэдкомой ... Лаптев хабаа... гдажа байһан ... ахэтэ һайшаан ... өө байһан ... бол ерэхэб гэ... һэн. ... айнай ветера... нгаа эдэбхи... элбэрилхы ту... шаалтадые бултыень сессидэз уряа һэмди. Харин райсоведэй гүйсэдкомһоо эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша Б. Д. Очиров, «Ажалай туг» гэжэ районно газетымнай редакторай орлогшо Ц. Цыренов, РАПО-гой түрүүлэгшэ, райгүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо П. Д. Соктоев гэгшэд сессиимнай худэлмэридэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэнүүдые хэлэһэн байна.

РАПО-гой түрүүлэгшэ нүхэр П. Д. Соктоев үгэ абахадаа, хубиин ажахынуудай малайнь тоо толгой олошоруулжа болохогүй, юундэб гэхэдэ, бэлшээри, тэжээл хүртэхэгүй, кооперативай хэжэ байха ажалшье олдохогүй гэжэ хэлээ. Районой агропромышленна комплексын худэлмэришэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ В. Ц. Санжеевэй, сессидэ хабаадаһан аад, кооперативай талаар һанал бодолоо хубаалдахагүйнь гайхалтай юм. Нүхэр Санжеевэй ямар зорилготойгоор сессидэ ерэһые депутадууд юрэдөөшье ойлгоогүй.

Тэдэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ талаар хэмжээ абаха, тэмсэл ябуулха ёһотой РАПО-гоймнай түрүүлэгшын хүн зоной хубиин мал олошоруулхаһаа айһаниинь, тэрэнние хориһониинь ямар үндэһэтэй гэшээб гэжэ һанагдана.

Гэхэ зуура, хүн зоной хубиин ажахыда хэды мал бариха, хаанаһаа тэжээл олохо хэрэг нютагай Соведэй, тэрэнэй дэбисхэр дээрэ ажаһуугшадай өөһэдынь шиидхэхэ асуудал бэшэ юм аал?

Мэлэдэ ажаһуугшадай һанамжаар хадаа кооперативай зүгһөө хүн зондо үзүүлэгдэхэ хангалга тон ехэ байхаар хулеэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, тэжээл бэлэдхэлгые анхаралдаа СССР-эй 50 жэлэй о й н нэрэмжэтэ совхоз сабшалангай участогуудые арендэдэ үгэхэ гүйсэд арга боломжотой юм. Мэлэдэ хэрэглэгдэнгүй орхигдошоһон газар ехэ бии. Һонгинодо хаагдаһан 2000 гектар газар байна. Тэрэ мүн лэ ямаршье туһа нэмэригүй хэбтэнэ. Үбэрбэе гэжэ газарта 100 гаран гектар сабшалан хаягдашанхай, бургааһа һөөгөөр дарагдашанхай байдаг. Харин тэндэ урдандаа Баян-Гол һууринда ажаһуугшад малайнгаа эдихэ тэжээл бэлэдхэдэг һэн. Эдэ газарнуудые совхозой директорай кооперативта үгэхэ аргатай ха юм.

Гэн гэхэдэ, зарим нэгэ мэргэжэлтэд кооператив байгуулха хэрэгые дэмжэхэгүйһөө гадна аха аргаараа тэрэнние хорихо гэжэ һэдэнэ. Сомоной Соведэй депутат, ажахын ахамад бухгалтер Х. Д. Дармаева кооператив тухай иигэжэ хэлээ һэн:

— Кооперативнай совхозой хүзүүн дээрэ байха. Мүнгэ һан хаанаһаа олохоб? Олзо оршо олохо гээ һаань, түлбэритэй туһаламжынь (хангалга) сэн айхабтар дээгүүр байха. Тэрэ үнэтэй туһаламжые ажалай ба дайнай ветерануудай пенсеэрээ хүшэхэргүй. Тиихэдэ кооперативай түрүүлэгшэдэ түлэгдэхэ салин хүлһэнэй мүнгэ совхоз хаанаһаа олохоб? Тиимэһээ кооператив бии болголго совхоздо хэрэгтэйшье, хэбаатайшье бэшэ,— гэжэ буруушаажа байһанаа сэб сэхэ тэмдэглээ.

Нүхэр Соктоев ахамад бухгалтерай хэлээшые шалтаг болгон баримталжа, кооператив байгуулха гэһэн үүсхэлшэдые зэмэлхээр зэбдаа бэлэй.

РАПО-гой түрүүлэгшэ совхозой ахамад бухгалтер хоерой имэрхүү һаанамжатай байхада, сессидэ ерэһэн депутадууд ба уригдаһан хүнүүд урма зоригоо хухаренгүй яаха һэм.

Харин би хадаа РАПО-гой зүгһөө халуун дэмжэлгэ байха ёһотой гэжэ яахын аргагүй найдажархиһан аад, «үлүү хараад, булуу химэлбэ» гээшэдэл болошоо һэм. Хүн зоной үмсын малай тоо толгой олошоруулгада нүлөөлхэ хэмжээ хараалһан аад, һула һалаабди. Сомсоведэймнай гэшүүдэй, гүйсэдкомойшье нэрэ хүндэ доромжологдоо гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлтэйб.

Республикымнай Министрнүүдэй Совет һаяшаг «Хубиин ажахы» гэһэн программа зохеон абаһан хэдэн сельсомсоведэй болон ажахынуудай үүсхэл эдэбхиие һайшаан дэмжээд, энэ хэрэгые саашадань дэлгэрүүлхые уряалһан тогтоол абаа бэлэй. Тиин гэһээ хубиин ажахынуудта түлбэритэй кооператив эмхидхэхые буруушаагшад Совминэй тогтоолдо зүрюу ябадал гаргана бэшэ гээшэ гү? Нүхэр Соктоев Дармаева хоёр шэнэ сагай һудалай сохисодо үшөө дайрулаагүй, хуушанайнгаа, зогсошоһон үе сагай оршон байдалда хүдэлһөөр лэ гээшэ ха гэжэ һанагдана.

«Шоройгоо боохоһоонь бү гаргая» гэһэн сэсэн үгэ бии агша. Би гэрэйнгээ шоройе газаашань гаргаха гээ бэшэб, харин республикымнай бэшэ булангуудта имэрхүү үзэгдэлнүүд байжа магад гэжэ бодоод, һаналаа нэгэдэхые хүсөө хүм. Районоймнай «Ажалай туг» гэжэ газетэмнай бидэнэй хэрэгые дэмжэжэ, далижуулба, урмыемнай зэһаба. Тиимэһээ хүдөө ажахыда кооператив хэрэгтэй гээшэ гү, али үгы гү гэжэ хөөрэлдэхэ һанаан байна.

В. ДАНЖАЛОВ,
Мэлэ-Бортын сомсоведэй түрүүлэгшэ.
Захааминай район.

Таниие ямараар ханганаб?

«ОДООЛ ХЭРЭГТЭЙ БОЛЬНИЦА ААД...»

— Манай больница үбшэлһэн 25 хүниие нэгэ доро аргалха аргатай юм. Тиимэһээ эмнэлнай багахан больница болоно гээшэ ааб даа. Эндэ нэгэ врач-терапевт худэлдэг. Бэшэмнай фельдшернууд, сестранууд болоно. Больницада ороһон хүнүүдэй олонхинь колхозникууд болодог,— гэжэ Ноёхоной участково больницын ахамад врач Б. Я. Эрдынеева намтай уулзахадаа мэдүүлээ һэн.

Энэ больница XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб һуурин Зургаан-Дэбэдэ оршодог. Хоёр дабхар шулуун гэр соо амбулатори, нарайлалгын кабинет, үбшэнтэдтэ тарилга хэхэ таһалгануд бии.

— Гэрнай мандаа багадана. Больница гэжэ бариһдаһан бэшэ хадаа кабинедуудынай ехэл үйтахан, бишыхануд юм. Физиокабинет түхеэрхэ ёһотойбди. Тэндээ тусхай түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаһан аад, тэрэнээ үшөө тодхоодүй байнаарбди. Шуһанай, анализ абаха лаборатори хүдэлдэг,— гэжэ Бутыдма Янжижаповна хөөрэнэ.

— Эм домоор, зэр замсэгүүдээр хэр хангагдадаг гээшэбта?

— Эндэшье шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнууд бии. Эм домоор яһала хангагдадагбди. Одоол тон бэрхэтэй болоһон асуудалнуудай нэгэниинь гэхэдэ, шприцүүдээр, зүүнүүдээр ядалдажа зобонобди. Иимэ зүйлэй зэр зэмсэгүүдээр үнинэйшье хүсэдөөр хангагданагүйбди. Хуушаршаһан шприцүүдые, мохошоһон зүүнүүдые хэрэглэнэбди. Нёдондо жэлдэ найман гэр бүлын байха энэ гэртэ нүүжэ ороходоо, юумэмнай һайжарха гэжэ һанаһамнай, тиимэшье бэшэ байшаба. Үбэлдөө эндэмнай хүйтэн. Манай нютагта одоол хэрэгтэй больница аад, иимэ дутагдалнуудтай байхадаа, голхормоор байна. Энэ асуудал баһал шиидхэгдэмээр гэжэ һанагдана — гээд ахамад врач дутуу дундануудаа, шиидхэгдээгүй асуудалнуудаа тооложо хөөрөө һэн.

Д. ДОНДОКОВ.
Сэлэнгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач-акушерка В. А. Табутарова үбшэнтэниие үзэжэ байна.
В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Агын һонин

...АЛИ ХАМГААЛХЫН ТУЛА

...урда захаар ... зарьалдаг. Ба... Алханын үзэс... булагтай ха... урдань ульгэр ... Ула. Ой таи... тэй хубшэ хой... ршоно. Хүнхэ... Бабжа-Баатарай ... ой холбоотой ... саана бии ... агынүзэн, ... э уеын хү... буусатай ... домдо оро... үлдөөсэтэй ... ай... Улир, мой... элирой үлэгдэ... а, урда сагай ... эл зурагтай ... Иимэ га... олон юм. ... байгаалиингаа ... оэдүй, хойто ... һанда бүрин ... улжа үгэхэб ... үнөө бүгэдын ... Ага нютагай ... лоһоо байгаа... байдал мэтэ һанажа ябаһан гээшэ. Тэдэ энэ һайшаалтай шэнжэ шанараа һүүлэй хэдэн арбаад жэлэй туршада хүнүүдэй, илангаяа залуушуулай алдажа байһаниие халагламаар.

Гэбэшье мүнөө агынхид энэ алдуугаа заһажа эхилбэ. СССР-эй Географическа бүлгэмэй Агын таһаг Байгаали хамгаалха гүрэнэй комитедтэй хамта зохихо түсэб табяа. Түс хараанай ёһоор, хоёр жэлэй турша соо округойнгоо дэбисхэрые сомоной Совет бүхэнөөр шэнжэлхэ, хаана байгаали ямар шэг шарайтай байнаб гэжэ тодорхойлхо, яажа тэрэниие хамгаалхаб гэһэн асуудалда харюу үгтэхэ юм. Иимэ шэнжэлэлгэ хэжэ суглуулһан материалнуудые сельсовет бүридэ семинар зарлажа, тэндэ зүбшэн хэлсэхэ байна. Тиин хоёр жэл соо хэһэн худэлмэриин эсэстэ округто экологическа комплексно программа зохёогдохо болоно.

Энэ оной августһаа эхилжэ, тусгаар эрдэм, мэргэжэлтэй бүлэг хүнүүд нютагайнгаа байгаалиин хүшөөнүүдэй байдалые, шубуудай амардаг газарнуудые, аршаан булагуудые, гүрэнэй заказнигуудые, байгаалиин үзэсхэлэнтэ газарнуудые шалгахань. Тиихэ зуура уһанда, һалхинда эдюулжэ, нуража байһан газарнуудые тусгаар хаража үзэхэ, хаана модо тариха, яама, жалгануудые бүтүүлхэ, ямар гоя горхоной һаба сэбэрлэхэ тушаа тобшолол хэхэ зэргэтэй.

Иимэ программын бэелүүлэгдэхэдэ, баян материалнууд суглуулагдахаар хулеэгдэнэ. Тэдэниие округой Географическа бүлгэм «Эрдэм шэнжэлэлгын бэшэг» болгон, тусгаар ном хэблүүлхэ г э ж э шиидхээ. Мүнөө дүрбэн суглуулбари ном бэлэдхэгдэнхэй. Тэрэ тоодо «Агын 1908 оной экспедициин мүрөөр», «Агын топонимика», «Малай тэжээлэй ургамалнууд», «Туристнуудай замууд». Тэдэниие округой географууд зохёожо бэшээ юм.

Б. РАБДАНО,
манай штатна бэшэ корр.

... ХОЛБООМНАЙ БЭХИЖЭНЭ

...ог Хитадай Ара... ын Үбэр Мон... уйрай аймагтай ... ономическа ха... оо улам бэхи... гэрэгшэ жэлэй ... дкомой түрүү... мсаранов, XXII ... рэмжэтэ колхо... В. С. Сергеев ... хэрэгээр тин... из харилсаа хол... ла һэн. ... ол, Агын агро... эгдэлэй түлөө... Үбэр Монголой ... эдтэй хөөрэл... хүсөөр өөһэд... мбинат барюул... грамал үргүүл... лһан юм. Тиин ... р Ага тосхондо ... шадай хоёр хо... бэ. Нэгэ булэгынь Ага тосхондо байрын хоёр дабхар байшан гэрэй барилга дээрэ худэлнэ.

Хүршэ ороной мэргэжэлтэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, эдэнэр мяханай комбинат тон богони болзорто ашаглалгада тушаахаар хараалнад. Агын АРТП-гэй эрхим жолоошод Петр Липовский, Цыденжаб Цыдыпов болон бусад нүхэд хүндэ ашаанай автомашинануудаар Хитадай Манжуур хотоһоо барилгын хирпиисэ зөөнэд.

Гэхэтэй хамта Хитадай Арадай Республикын олон газарай ажалшад Агын районой ажахынуудта огородой эдеэ таринад. Согто-Хангилай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байһан нүхэдэй ажал хэрэгүүд эдэ үгэнүүдтэ ёһотойл баталамжа боложо үгэнэ. Эндэ гурбан гектар газарай талмайда юһэн янзын үргэмал эдеэшэнхэй, үзэмжэ гоёор харагдана.

Могойтын районой агрокооперативна нэгэдэл Хүлэн Буйрай аймагтай баһал экономическа харилсаа холбоо байгуулба. Тиигэжэ, Хитад ороной мэргэжэлтэд Наринай Адагай агрофирмэдэ һөөр олон янзын продукци үйлэдбэрилдэг тоһоной завод, харин «Россия» гэжэ агрофирмэдэ хирпиисын завод бариха юм.

Харюудань, манай округ Хитад ороной дүтын аймагта барилгын материал, минеральна үтэгжүүлгэ, Забайкалиин нарин ноһото үүлтэрэй хониды, арһа шүрбэһэ үгэхэ байна.

Энээнһээ тобшолол хэхэдэ экономическа иимэ харилсаа холбоон хоёр талынхидта ашатуһатай байна бшуу.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

НЮУСА ТОБШО

ТЭБ-ТЭНГЭРИ БӨӨ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь июлиин 15; 16, 18; 19; 21; 26; 28, августын 3, 5, 8-най номернуудта).

Хонхотон угай Мунлиг эсэгэ долоон хүбүүтэй юм. Долоонойнь дунда хүбүүн Хүхэчүү гэжэ нэрэтэй Тэб-Тэнгэри бөө бэлэй. Тэдэ долоон хүбүүд эблэжэ, нэгэтэ Хасарые сохибо. Хасарай зарга барижа ерэхэдэнь, Чингис хаан ондоо ушараар уурлаһан байжа, хэрэгсээбэгүй. «Хүн амитанда динилдэхэ хүбүүн бэшэ бэлэйш һагаад сохюулба гээшэ юш?» — гэжэ дурагүйгөөр дуугархадань, Хасар нюдэнһөө уһа дуһалуулан гаража ошобо. Ахадаа гомдожо, тэрэ гурбан хоног гэртэнь оробогүй. Энэ үе дэ Тэб-Тэнгэри Чингис хаанда ерэжэ: «Мүнхэ тэнгэри зарлигаар шамайе хаан болохо гэһэн байна. Тиихэдээ нэгэн үе Тэмүүжэн уласые бариха, нэгэн үе Хасар засаглаха гэжэ заарин тэнгэри зааба. Хасарые ойлгод гэжэ яба! Хасарай юу бодожо ябаһые таажа мэдээгүй һааш, хожомоо юунш боложо магад!»— гэжэ хэлэбэ. Чингис хаан тэрэ һуниндөө Хасарые барижа асархаяа гүйлгэбэ. Энээн тухай Хүчүү Хүхэчүү хоер Өэлэн эхэдээ дуулгаба. Өэлэн эхэ хэндэшье мэдүүлэнгүй, сагаан тэмээгээ бүхөөгтэй тэргэдэ хүллэжэ, бүхэли һуниндөө гүйлгөөд, наранай гарахын урда тээ Чингисэйдэ хүрэбэ. Чингис хаан Хасарай хамсые уяад, малгай бүһыень абажа, мүшхэжэ байба. Чингис хаан эхээ хараад, сошожо абаба. Өэлэн эхэ тэргэһээ буугаад, ехэтэ уурлажа, Хасарай хамсые тайлаад, малгай бүһынь үгэбэ. Эхэнь уур сухалаа барижа ядан, забилжа һуугаад, хоёр хүхэеэ гаргажа, хоёр үбдэг дээрэ табяад: «Энээниие харена гүт? Багадаа хүхэһэн хүхэнтнай энэ байна. Хүйһөө таһа үгэзэрэгшэд, хүнэй ами таһалагшад! Хасар юу хээ, яагаа юм? Тэмүүжэн, энэ нэгэ хүхым хүхэхэдөө, сададаг байгааш. Хачуун Одхон хоёр нэгэ хүхым барагшагүй һэн. Хасар хоёр хүхэнэйм хооһортор хүхэжэ, сээжым үужам болгошо бэлэй. Тэмүүжэн сэсэн ухаагаараа, Хасар хүсөөрөө, мэргэнээрээ суурхаа.

Харбалдаанда гарагшадые
Харбаха мэргэнээрээ
гайхуулдаг,
Харбахаа зүрхэ алдагшадые
Хайрлажа, дурынь булиэдаг

Хасарые дайсанаа дарадаг хадань үзэн ядажа ябана гүш!» — гэжэ Өэлэн эхэ зэмэлбэ. Эхынгээ халта номгорходо, Чингис хаан хэлэбэ: «Эхынгээ уурлахада,

Айхын ехээр айбаб,
Эшэхын ехээр эшэбэб!»

Чингис хаан хожомынь эхэдээ мэдүүлэнгүй, далда нюусаар Хасарай эрхые хаһаба. Мэдэлэйнь үрхэтэ айлые буляажа, өөртэнь оройдоол мянга дүрбэн зууе үлөөбэ. Энээниень Өэлэн эхэ дуулажа, сэдьхэлээ үбдэхөөн, түргөөр хүгшэржэ, наһа бараба. Жалайр угай Зэбгэ Хасарһаа хулжажа, Баргуужан орон ябашаба.

Тэрээнһээ хойшо юһэн хэлэтэ иргэн зон Тэб-Тэнгэри бөөгэйдэ сугларжа эхилбэ. Чингис хаанай сэрэгһээ олон албатан Тэб-Тэнгэридэ ошодог болобо. Тэмүүгэ одхоной харьяата олон үрхэтэ айл тиишэ ябашаба. Тиихэдэнь Одхон албатадым бусаагты гэһэн эрилтэтэйгээр Сохор элшэнээ эльгээбэ. Тэсд Тэб-Тэнгэри элшэн Сохорые элдэбээр доромжолоод: «Одхон та хоёр одоол таараһан элшэд байнат!»—гэжэ хэлээд, эмээлынь үргэлүүлээд, гэртэнь ябагаар намнажархиба. Бэһүүлһэн элшэнэйнгээ бусажа ерэхэдэ, дураа гутаһан Одхон үглөөдэрынь өөрөө Тэб-Тэнгэридэ ошоод: «Элшэн Сохорыем доромжолжо, эмээлынь үргэлүүлээд, ябагаар бусааһадаа яагаа гээшэбтэ? Танда ерэһэн албатан зониием үгэгты!»—гэжэ хэлэбэ. Хонхотон угай долоон хүбүүд тэрэниие тойрожо: «Элшэн Сохорые манда эльгээһэнш зүб гү?»— гэжэ аашалба. Эдэш яажаш байхадаа болохо гэжэ айһан Одхон ноён: «Элшэнээ эльгээһэн миниин буруу!»— гэжэ харюусаба. «Буруу һаа, эмээ наманшалан һүгэдэ!»— гээд, долоон хонхотон Одхониие Тэб-Тэнгэриин арада үбдэг дээрэнь һэхэрүүлбэ. Албатан зонииень үгэбэгүй. Үглөөдэрынь эртэ Одхон Чингис хаанай бодоогүй, орондоо хэбтэхэдэ ерэжэ, уйлаһан байжа хэлэбэ: «Юһэн хэлэтэ иргэн а р а д Тэб-Тэнгэридэ суглараа. Минии харьяата үрхэтэ айлнуудыем бусаа гэжэ элшэн Сохороо Тэб-Тэнгэридэ эльгээгээ һэм. Доромжолжо, эмээлынь үргэлүүлээд, ябагаар бусаагаа. Би өөрөө ошобоб. Хонхотоной долоон хүбүүд намайе хүреэлээд: «Эмэ наманшала!»—гэжэ Тэб-Тэнгэриин арада үбдэг дээрэм һүгэдүүлээ!»— гэжэ хэлээд, уйлашаба. Чингис хаанай дуугархаһаань урид Бүртэ хатан орон дээрээ һуугаад, хүнжэлэйнгөө захаар сэжэеэ бүтүүлжэ, Одхоной уйлахые хараад, өөрөө уйлганан байжа үгэлбэ: «Тэдэ годоорһон хонхотон! Тээсгэн Хасарые эблэжэ сохёо бэлэй, мүнөө Одхониие баһажа, арадаа үбдэг дээрэнь һэхэрүүлбэ! Ямар тиимэ ёһо бии юм? Эдэ шэнэһэн, нарһан шэнги жэбжэгэр дүүнэрышни иигэжэ доромжолжо байха! Үнэн дээрээ хожом хойно

Нүүлэ мэтэ бэешни
Нүһэр болоод, унахал.
Хэлбэлзэһэн уласшни
Хэнэй мэдэлдэ үгтэхэб!
Тулга мэтэ бэешни
Түнхэягүйдэн унахал.
Хэлтыд гэһэн уласшни
Хэнэй мэдэлдэ үгтэхэб!

Шэнэһэн, нарһан мэтэ дүүнэрышни үгы хэхэеэ һанажа байһан зон минии гурба-дүрбэн жаахан үхибүүдые юу ехэ болгуулхаб! Яажа байһан хонхотон гээшэб! Дүүнэрыешни иигэжэ баһажа байхадань, яажа һанаа амар һуунаш?»

Бүртэ хатанайнгаа хэлэһэнэй һүүлээр Чингис хаан Одхондоо үгүүлбэ: «Тэб-Тэнгэри намда ерэхэ. Тэрээниие яахахээхэеэ өөрөө мэдээрэй!»

Тиигэжэ хэлэхэдэнь, Одхон һууриһаа бодожо, нёлбоһоёо аршаад, газаашаа гаража, гурбан бүхэшүүлые бэлдэбэ. Удангүй Мунлиг эсэгэ долоон хүбүүдээрээ ерэжэ, гэртэ оробо. Тэб-Тэнгэриин гуламтын баруун тээ һуухада, Одхон захаһаань барижа: «Һая намайе эмээ наманшала гээ бэлэйш. Барилдая!»— гээд, үүдэн тээшэ шэрэбэ. Тэб-Тэнгэри мүн Одхондо эсэргүүсэн, захаһаань барижа носолдобо. Тэб-Тэнгэриин малгай гуламта дээрэ унаба. Мунлиг эсэгэ малгайень абажа үнэсөөд, эбэртэлжэрхибэ. «Бүхэшүүл, газаа гаража, хүсэе үзэлсэгты!»— гэжэ Чингис хаан хэлэбэ. Одхон Тэб-Тэнгэриие шэрэжэ гаргахадань, үүдэнэй саана урид бэлдэгдэһэн гурбан бүхэ Тэб-Тэнгэриие шүүрэн абаашаад, нюргынь хухалжа, зүүн тээ байһан тэргын хажууда хаяжархиба. Одхон гэртэ орожо: «Тэб-Тэнгэри намайе үбдэг дээрэм һэхэрүүлээ һэн. Мүнөө барилдая гэхэдэм, барилдажа үгэнгүй хэбтэнэ. Саг зуурын нүхэр байна!»— гэжэ хэлэбэ. Мунлиг эсэгэ ойлгожо, нюдэнһөө уһа дуһаан хэлэбэ: «Манай танда хэһэн туһа

Дайр ехэ газаран
Хайр шулуун шэнги юм,
Уһан далайда шудхардаг
Олон горхон шэнги юм!»

Иигэжэ хэлэхэдэнь, хонхотоной зургаан хүбүүд һууриһаа бодожо, гуламта тойрон байгаад, хамсыгаа шуужа, Чингис хаанда халдаха гэхэдэнь: «Харгыһаам зайлагты!»— гэжэ тэрэ хашхараад, газаашаа гарахадань, оршон байһан һаадагта харуулшад хажуудань гүйлдэжэ ерэбэ. Тэб-Тэнгэриин нюргаа хухалуулаад, тэргын хажууда хэбтэхые хаража, Чингис хаан хойтуулһаа нэгэ боро майхан асаруулжа, Тэб-Тэнгэри дээрэ табюулба. «Моридоо хүллэгты!»— гээд, нүүжэ ябашаба.

Тэб-Тэнгэри дээрэ табиһан асарай үрхэ хаажа, үүдыень тулаад, харуул табиба. Гурбадахи һуниин үнгэржэ, үүр сайжа байхада, асарай үрхэ нээгдэжэ, Тэб-Тэнгэриин бэе хөөрэжэ, тэнгэридэ гарашаба. Асарта орожо харахадань, Тэб-Тэнгэриин бэе байбагүй. Чингис хаан үгүүлбэ: «Тэб-Тэнгэриин дүүнэртэмни гар хүл хүрэһэн хадань, дүүнэрэйм хоорондо орожо, хардалга гүрдэлгэ хэдэг байһан хадань, тэнгэри шоо үзэжэ, һүнэһыень абаашахаһаа гадна, бэеынь абаашалсаба гээшэ. Чингис хаан Мунлиг эсэгэдэ сухалтайгаар гашай табиба: «Хүбүүдэйнгээ муу зангые заһажа шадаагүйш. Тиимэһээ тэдэшни минии хүбүүдээр адли болохомнай гэжэ ашалалдаад, Тэб-Тэнгэриингээ тархи эдибэ гээшэ! Танай иимэ муу зан гаргахые мэдэһэн һаа, үнихэнэй Жамуха, Алтан, Хучар мэтээр үгы хэхэ байгааб!» Иигэжэ хэлээд, Чингис хаан Мунлиг эсэгые буруушаан үгүүлбэ:

«Үглөөгүүр хэлэһэнээ
Үдэшэ хубилгадаг зан,
Үдэшэ хэлэһэнээ
Үглөөгүүр хубилгадаг зан

гутамшаг, эшхэбтэр! Урид хэлсэһэнээ һанажа, сахижа ябахада һайн!». Чингис хаан уушхаржа, иигэжэ үгүүлбэ: «Ехээрхүү зангаа орхид гээ һаань, Мунлиг эсэгын үгсаатантай ямар үг тэнсэлдэхэ бэлэй!» Тэб-Тэнгэриин үгы болоходо, хонхотон номгорбо.

ХОЙТО ХИТАДЫЕ ДАЙЛАН АБАЛГА

Тэрэнэй һүүлээр хонин жэлдэ (1211) Чингис хаан Хитад уласда добтолбо. Фу-чжоуе дайлан абаад, Үнэгэн дабаа дабажа, Суан-дэфуе эзэлжэ, Зэбэ Гүйгэнэг баатар хоёрые сэрэгтэйнь түрүүн ябуулба. Тэдэнэр Чабхиял дабаан хүрэжэ, тэндэ һайн бэхилэлгэтэй байхадань, Зэбэ хэлэбэ: «Гэдэргээ сухарижа, тэдэниие талада гаргаад, бута сохиё!» Сухарихадань, хитад сэрэг тэдэниие Зүлхэ уула хүрэтэр намнаба. Суандэ-фугай хүшүүн хүрэжэ, Зэбэ гэнтэ эрьежэ хитадуудта добтолжо, айжа һандарһан дайсаниие үй бута сохибо. Чингис хаан гол сэрэгээ удариидан, хитадтай шэнгэ түлалдаа хэжэ, Хара-Хитадай, Жүрчидэй, Жүенэй эрхим сэрэгые даража, Чабчиял хүрэтэр дайсанаа үй түмөөрнь хюдаба. Зэбын Чабчиялай хаалгые дайлан абажа, дабаа дабахадань, Чингис хаан Шара-Дэг гэжэ талада тогтоод, Жүндүү (Бээжэн) болон бэшэ хото балгасуудые эзэрхыень сэрэгээ эльгээбэ. Зэбые Дун-чан (зүүн нийслэл Дунцзин) хотые эзэлхыень эльгээбэ. Зэбэ Дун-чан балгаста хүреэд, эзэржэ, дайлан абажа ядаад, гэдэргээ зургаан хоногшын газарта бусаад, һөөргөө эрьежэ, халаанайнгаа моридоор түргэн гүйлгэлдэн, гэнтэ добтолжо, Дун-чан балгасые дайлан абаба.

Зэбэ Дун-чан хотые абаад, һөөргөө бусажа, Чингис хаантаа нэгэдэбэ. Жүндүү хотые зэрээд байхадань, Алтан хаанай ехэ ноён Вангин-Чинсян хаандаа дурадхаба: «Тэнгэри газар хоёрһоо заяатай ехэ оронойнмнай унаха саг ерэбэ гү? Монгол маша ехэ хүсэтэйгээр ерээд, Хара-Хитад, Жүрчэд, Жүен иргэнэй сэрэгүүдые бултынь алажа дууһажа байна. Найдаһан Чабчиялыемнай буляан абаа. Шэнэ сэрэг эсэггүү гаргаа һаамнай, монголшуудта бута сохюулжа, бутаран һандаржа, балгас балгасдаа таража ябашаха, дахин суглуулжа шадахагүйбди. Эсэргүүсээ һаамнай, монголшууд эбэй хэлсээ хэхээ болишохо. Тиимэһээ мүнөө элшэдээ эльгээжэ, эбэй хэлсээ дурадхая. Монголшуудай эбэй хэлсээ баталаад, бусахадань, бидэ тэдэнээр ондоогоор хөөрэлдэхэбди. Тиихэдэ манай эндэхи халуунда Монголой сэрэг, морид ядалсана гэлсэнэ. Монголой хаанда хүүхэнээ үгэхэбди, ноёд болон сэрэгшэдтэнь алта, мүнгэ, бүд, эд бараа зоргоорнь гаргажа бэлэглэхэбди. Манай дурадхаһан эбэй хэлсээе хэр абагша ааб?» Вангин-Чинсянай үгые Алтан хаан зүбшөөжэ: «Тиимэ болог!»— гэбэ. Алтан хаан эбэй хэлсээ хэхэ элшэнээр Вангин-Чинсяниие тэмилжэ, Чингис хаанда Гүнжүү гэжэ хатан дангиные, сэрэг суурхань даешагүй ехэ алта, мүнгэ, эд бүд Жүндүүһээ эльгээбэ. Вангин-Чинсян Чингис хаантай бараалхажа, эбэй хэлсээ баталба. Чингис хаан Хитад оронтой дуратайгаар эблэржэ, олон хото балгасуудыень дайлангүй, сэрэгээрээ гэдэргээ бусаба. Вангин-Чинсян Чингис хаанние Можоу-Фучжоу гэдэг хүшүүн хүрэтэр үдэшэбэ. Чингис хаанай сэрэг абаһан бэлэгээ моридойнгоо дээхысэ ганзагалаад, эд бараагаа хоргы торгоор уяад мордобо.

Гунга ЧИМИТОВ
бурьяад хэлэндэ оруулба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

МЕХИКО. Гондурасай Тела хотодо һаяхан болоһон Түбэй Америкын 5 ороной президентнүүдэй уулзалгын дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханажа байһанаа Мексикын правительствын түлөөлэгшэд мэдүүлээ.

Түбэй Америкэдэ амгалан тайбан байдал батадхаха зорилгоор хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалһан декларации уулзалга дээрэ баталан абтаа гэжэ энэ ороной Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын Мексикын нийслэл хотодо тарааһан коммюнике соо хэлэгдэнэ.

ХАНОЙ. Энэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүд Эхэ ороноо хамгаалха зорилгонуудые бэелүүлхэ аргатай болоо гэжэ Камбоджидо боложо байһан үйлэ хэрэгүүд харуулна. Вьетнаман информационно агентствадэ (ВНА) интервью үгэхэдөө, ВНА-гай Главна политическа управлениин начальнигай орлогшо генерал-лейтенант Лэ Кха Фиеу энээн тухай мэдүүлһэн байна.

Байгша оной майһаа июль болотор Камбоджиһоо 24 мянган вьетнам сэрэгшэд гаргагдаа гэжэ тэмдэглээд, үлөөшэ 26 мянган сэрэгшэд-интернационалистнууд сентябриин эсэсһээ хойшо бэшэ болзорто гэртээ бусаха юм гэжэ тэрэ һануулаа. Э х э ороноо бусажа ерэһэн сэрэгшэдтэ амгалан тайбан ажабайдалда оролсохо бүхы эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха талаар республикын Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар мүнөө үедэ ехэ худалмэри ябуулагдана гэжэ генерал хэлээ.

НЬЮ-ЙОРК. Американ Си-би-эс телекомпаниин мэдээсэлэнэй ёһоор, вторнигой үдэшэ орой замбуулинай «Колумбия» гэжэ онгосын экипаж тагнуулай шэнэ хэмэл одониие замбуулинда гаргаһан байгаа. Пентагон болон НАСА нииднэлгын хэрүнгэржэ байһан тушаа дуулгаһан байһан занда.

Гэбэшье сэрэгэй объект-нуудай фото-зураг буулгаха ба бусад шухала зорилгоор байгуулагдаһан «Кихоул» гэдэг хэмэл ододой нэгэн — КН-12 түхэлэй хэмэл одон онгосын ашаанай таһалга соо абаашагдаа гэжэ правительственна бэшэ зарим шэнжэлэгшэд тоолоно. Тэдэнэй ёһоор, түс хэмэл одон Советскэ Союз, Хитад ба Дүтын Зүүн зүг тээшэ шэглүүлэгдэхэ юм. Бейсбольно бүмбэгэнэй хэмжээтэй зүйлнүүдые илгахаар фото-зурагуудые буулгаха арга олгохо линзэнүүд тэрэн дээрэ тодхогдонхой юм гэжэ Эн-би-си телекомпани мэдээсээ.

ВАШИНГТОН. Индиин океанай «оперативна районд» США-гай Далайн Сэрэгэй Хүсэнүүдэй 21 корабль, тэрэ тоодо «Америка» гэжэ авианосец, харин Дундада далайда 6-дахи флодой 26 корабль, тэрэ тоодо «Корал си» авианосец, «Айова» линкор болон десантна бүлэг кораблинууд байлгагдана гэжэ Пентагоной түлөөлэгшэ мэдээсэв. Тэрэнэй хэлэһэнэй ё һ о о р, эдэ кораблинууд «юрын ябуулганууды» хэнэ. Гэбэшье тэдэнэй байһан газарые тодорхойлхоёо тэрэ арсаа. энэ райондо Далайн Сэрэгэй Хүсэнүүдэй урда табигдаһан зорилгонуудта заһабаринууд оруулагдахаар түсэблэгдэнэ гү гэһэн асуудалда харюу үгөөгүй.

ПЕКИН. Мүнөө үедэ Хитадай Компартиин ба КНР-эй правительствын а ж а л ябуулгада экономическа хүдэлмэри гол һуури эзэлнэ. Һая болоһон үйлэ хэрэгүүд орондо экономическа горитой хохидол хээ. Хитадай арадай ажахын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые бүри һүжэрөөгөө гэжэ КПК-гай ЦК-гай орган «Жэньминьжибао» бэшэнэ.

Арадай бүхы ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар эрид хубилалта түйлахын түлөө бүри ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй. Энээнэй түлөө ороной предприятинууд дээрэ реформо бэелүүлхэ, эд зөөри алмаха ябуулга үргэнөөр хэхэ, мүнгэнэй үнэ сэнгэй буураха, юумэнэй үнэ сэнгүүдэй ехэ бөөхэ ябадалые болюулха хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ КПК-гай ЦК-гай орган онсолон тэмдэглэнэ.

АВИАЦИОННО ЕХЭ ҺАЙНДЭР

НЬЮ-ЙОРК. Висконсин штадай Ошкош хотын «Уиттмэн» аэропортдо бүхы оронуудһаа зуу бүри самолёдууд ниидэжэ ерэдэг юм. Жэл бүри үнгэргэгдэдэг энэ һайндэрые дэлхэй дээрэхи ехэ һайндэр гэжэ американ эмхидхэгшэд тоолодог.

Американ хэблэлэй мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ түрүүшынхиэ ерэһэн совет лётчигууд болон техническэ мэргэжэлтэд мүнөө жэлэй һайндэрэй «шэмэг» болоо. Дэлхэй дээрэхи эгээл томо самолёдуудай нэгэниинь болохо АН-124 түхэлэй ашаанай самолёдой буухадань, тэрэнэй кабинын сонходо американ туг харагдаа гэжэ Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент авиационно һайндэр тухай репортаж соогоо бэшэнэ. Гартаа совет туг бариһан американ парашютист хэдэн үдэр болоод аэродром дээрэ буугаа. Харин энэ үедэнь совет гимн дамжуулагдаа. «Энэнь минии зүрхэ сэдьхэл ехээр хүдэлгөө,— гэжэ американ авиакомпаниин летчик Дуг Молер журналистда хэлэһэн байна.— Табан жэлэй саада тээ иимэ юумэн болохо аргагүй һэн».

ЗАЛУУ ЭРДЭМТЭДЭЙ ҺУРГУУЛИ

УЛААН-БААТАР. Монгол оронииe шэнжэлдэг олохон оронуудай эрдэмтэдэй хамтын харилсаа холбооной 30 жэл соо нөөсэлэгдэһэн эрдэм мэдэсэ ба дүй дүршэлые залуу эрдэмтэдэй зунай һургуули шэнжэлэгшэдэй шэнэ үедэ дамжуулха үүргэтэй юм. Монголой нийслэлдэ түс һургуулида хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Монгол оронииe шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын нэгэдэлэй үүсхэлээр иимэ һургуули байгуулагдаа. О л о н оронуудай ба элдэб наһанай эрдэмтэдэй иимэ харилсаа холбоон Түбэй Азиин оронуудай түүхые, этнографиие, философиие болон хэлэ бэшэгые шэнжэлдэг залуу эрдэмтэдые хүмүүжүүлхэ ашаг үрэтэй арга болохо байһаниинь сохом гэжэ уласхоорондын нэгэдэлэй генеральна секретарь, МНР-эй Наукануудай академиин академик Ш. Бира онсолон тэмдэглээ.

Дэлхэйн 17 оронһоо 50-яад шэнжэлэгшэд түс һургуулиин түрүүшын шагнагшад болобо. Олохон мэдээжэ эрдэмтэд: Японһоо Ш. Оозава, Советскэ Союзһаа В. Солнцев, американ профессор Х. Гомбожав, Хитадһаа У. Чингэлтэй, монгол академигууд Ш. Нацагдорж, Б. Ширэндэв болон бусад хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Хэшээлнүүд 5 үдэр үнгэргэгдэхэ юм.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

АЗА ТАЛААНГАА ТУРШАБА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театр соо Россин Федерациин мүнгэнэй-эд хэрэгсэлэй лотерейн ээлжээтэ наадан үнгэргэгдэжэ, хотын болон айлшаар ерэhэн ажалшадай анхарал татаба.

Тираж үнгэргэхэ комиссиин гэшүүд уржадэр үглөөнэй юhэн чаhаа наадаяа эхилжэ, суглаагшад аза талаангаа туршаба. Тиражай эхилхын урда тээ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Крючков оролто үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ:

— Хүндэтэ нүхэд, тираж үнгэргэхэ комиссиин гэшүүдI Мүнөөдэр республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотодо РСФСР-эй лотерейн ээлжээтэ — долоодохи тираж үнгэргэгдэхэнь гэээшэ. Тиражда 3 миллион 512 мянган түхэригтэ эд бараан болон мүнгэн шүүбэри наадагдахаар табигдаба. Шүүбэринүүдэй дунда «Жигули», «Москвич», мотоцикл, хэдэн арбаад пианино, телевизор, магнитофон, радиоприемнигүүд болон бусад олон тоото эд бараан, гэр байрын хэрэгсэлнүүд элбэгээр табигданхай.

Долоодохи тиражай 180 мянган түхэригэй лотерейн биледүүд республикын ажалшадай дунда түргэн саг соо тараагдаа юм. Эндэ республиканска «Нөөсэлгын банкнуудай худэлмэрилэгшэдэй оролдолго ехэ.

Лотерейн наада үнгэргэлсэхэ комиссиин бүридэлдэ Улаан-Үдэ хотын промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд дэбжүүлэгдэнхэй. Тэдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой механическа цехэй слесарь, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат В. А. Попов, «Забайкаллес» нэгэдэлэй модо болбосоруулгын комбинадай худэлмэришэн В. Н. Матюхин, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь С. Д. Подпругин, ДОСААФ-ай обкомой инструктор Г. А. Мартынюк гэгшэд болоно.

Эдэнэрhээ гадна хотын «Алые паруса» гэжэ хүүгэдэй саадай үхибүүд лотерейн наада үнгэргэлсэхэ болоhондоо аргагүй баяртай, сэбэрээр, hайханааршье хубсалhан хүбүүд, басагад сценэ дээрэ уригдана. Хоёр бүлэгтэ хубаарhан эдэнэр ээлжээлэн ерэжэ, лотерейн биледүүдэй номернуудые тусхай барабан соохоо гаргажа, комиссиин гэшүүдтэ hарбайна.

Абаhаар хибэс, хубсаhа угаадаг, оёдолой машинанууд наадагдаха боложо, суглаарагшадай анхарал татана. Зүгөөр алишье шүүбэритэй биледэй номернууд ондоо гү, али тус номерой билет республикын али нэгэн ажахы, предприятинуудай түлөөлэгшэдэй гарта гү? Зал соо абяа шэмээгүй. Мүн «Москвич» машинын эзэн баhал үгы байба.

Лотерейн наадан эндэ хоёр үдэрэй туршада боложо, бүхы шүүбэринүүдэйнгээ биледүүдые тодоруулба гэээшэ. Херин тиражай таблица «Советская Россия», «Труд» газетэнүүдэй августын 18-най номертэ толилогдохо юм.

Т. БАДМАИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин инженер И. К. Ковалева; ВЛКСМ-эй обкомой секретарь С. Д. Подпругин болон үхибүүд барабануудай дэргэдэ; комиссиин гэшүүд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Сэлэнгэhээ мэдээсэнэ

НАҺАТАЙШУУЛАЙ БАЯР

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой амаралтын байшан Самхаг гэhэн үзэсхэлэн гоё газарта түбхинэнхэй юм. Ажалшад ваннада ородог, аршаан булагhаа хүртэхэhөө гадна, сэбэр агаарта ябажа, дуран гоо амарха аргатай. Амарагшадай дунда үндэр наhатай болоhон ажалай, дайнай ветеранууд олон. Өөрынгөө амаралтын байшанда аятай зохидоор амарhан ажалай, дайнай ветеранууд иимэ hайн байра байдал түхеэрhэн ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэнэ.

Зулгы зохид зунай хаhын эхилhэн сагhаа хойшо жараад хүн хоёр халаанда ээлжээлээд амарна. Амарагшадай мэдэлдэ hайн столово баригдажа үгтэhэн байна.

УРГАСЫН ДЭЭЖЭ

Алим жэмэс ургуулдаг Сэлэнгын питомнигой худэлмэришэд ургаса хуряалгадаа түлэг оробо. Эндэ ягаа-улаан малина, хөб харахан үхэр нюдэн, мойhон, бусад амтата ургамалнууд олон. Үнгэрhэн долоон хоногто хэдэн центнер малина суглуулагдажа, районой магазинуудта, үхибүүдэй сад-яслинуудта эльгээгдэбэ.

Мүнөө үедэ үхэр нюдэ суглуулха худэлмэри эхилэнхэй. Мүн эндэhээ баян ургаса хуряагдахань лабтай.

Н. ДАШИЕВА.

ДАХИНАА АЙЛШАЛАА

hаяхан ЗММК-гай соёлой ба спортын комплекс соо Москвагай «Тембр» гэжэ театр-студи «Слово о полку Игореве», «Страсти по Шекспиру» гэhэн зүжэгүүдые харуулжа, олон харагшадые баясуулаа hэн. Энэ коллектив хоёр жэлэй саана БАМ-ай Буряадай участогаар, Улаан-Үдөөр ябаhан юм. Тиимэhээ манай харагшад танил болоhон энэ уран hайханай коллективэй шэнэ худэлмэринүүдые hонирхон хараба гэээшэ.

Энэ удаа «Тембрэй» асарhан зүжэгүүд тухай хэдэн үгөөр уншагшадаа танилсуулбал, иимэ байна. 1987 ондо Москвада болоhон театр-студинуудай фестивальда тус коллектив хабаадалсажа, «Страсти по Шекспиру» гэжэ зүжэгөө харуулхадаа «Дебют» гэжэ тусхай шанда хүртөө hэн. Тиихэдэ «Тембрэй» рок-бард Сергей Семенюгэй дурадхалаар «Слово о полку Игореве» гэhэн зүжэг дээрэ худэлжэ эхилhэн юм.

Ород уран-зохёолой элитэ ехэ захата найруулга болохо энэ бүтээлые зүжэг болгон табилгын хэды хүшэр байhан тухайнь дурдалтай. Гэбэшье тус коллектив энэ худэлмэриеэ бэелүүлжэ, харагшадта hайшаагдаhан байгаа.

Ярославль хотодо үнгэрhэн фестивальда «Слово о полку Игореве» гэжэ зүжэгэйнгөө түлөө энэ хотын нэрэмжэтэ шанда хүртэhэниинь энээнэй гэршэ болоно.

Стокгольм хотын «Студио-ансамблен» гэжэ театр-студиин уряалаар Швеци айлшалжа, эдэ зүжэгүүдээ харуулхадань, тэндэхи харагшад мүн лэ халуунаар угтаhан юм. Швецидэ арбан найман үдэр байхадаа, энэ коллектив хори найма дахин зүжэгүүдээ харуулhан байгаа.

«Тембр» Улаан-Үдэ ерэхэhээ урид Эрхүүдэ, Северомуйскда, Тоннельнэдэ, Шэнэ-Уоянда, Кичерэдэ, Нижнеангарскда, Северобайкальскда зүжэгүүдээ харуулаа юм.

Вл. МАМОНТОВ.

ҮНЭР БАЯН БҮЛЭ

ХОРИ. Хүрбын леспромхозой барилгашан Раис Загирович Темиршоиковтоной гэр бүлэдэ хүлеэгдээгүй ехэ баяр, найр зугаа дэлгэгдэбэ. Шалтаганиинь гэхэдэ, тэрэнэй хани нүхэр Татьяна Викторовна аяар гурбан үхибүү түрэжэ, гэр бүлынгөө, тала танилнуудайнгаа амаршалгада хүртэбэ ха юм.

Хориин түбэй больницын нарайлалгын гэртэ Татьяна Викторовнагай үхибүүдээ түрэхэдэнь, тус отделениие даагша, врач Ирина Меркурьевна Гурулева, акушерка Анна Доржиевна Нанзатова, санитарка Надежда Геннадьевна Янькова гэгшэд аргагүй ехэ туhаламжа үзүүлhэн байгаа.

Мүнөө үхибүүдэйнь бэенүүд hайн, Нарай хүбүүдэй хойноhоо медицинскэ сестра Вера Петровна Дашидоржиева энэрхы сэдьхэлhээ харууhална.

Хүрбын леспромхозой дирекци, партком, профком олон үхибүүдтэй болоhон үнэр баян Темиршоиковтондо гэр байрыень hайжаруулха асуудал шиидхэжэ байнхай. Эдэнэр түрүүн хоёр үхибүүдтэй, юрын лэ айл байhанаа иигэжэ олошорбо гэээшэ.

Г. БАДМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номертэ

Республикын колхоз, совхозуудта үдэрhөө үдэртэ эршэ хүсэндөө ороhон тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай хөөрэhэн материалнуудта газетын нэгэдэхи хуудаhан сүм шахуу зорюулагдаба. «Урдаа табиhан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлхээр» гэжэ гаршагтай журналист Николай Дегтяревой репортаж уншагшадай анхаралда байха. Ивалгын районой Халюутын совхоздо үбhэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй ажал тухай автор репортаж соогоо хөөрэнэ.

Газетын эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ Р. Степановай Загарайн районой промышленна предприятинуудай шефтээ абаhан ажахынуудтаа энэ харюусалгатай хаhада хэр зэргын туhа хүргэжэ байhан тухай хөөрэhэн статья эндэ байха.

Мүнөөдэр — Барилгашанай үдэр. «Хүүргэ баригшад» гэжэ гаршагтай Павел Натаевай очерк номертэ барлагдаа.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

АВГУСТЫН 13-hаа 20 ХҮРЭТЭР

ВОСКРЕСЕНИ, 13
БАРИЛГАШАНАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.15— Ритмическэ гимнастика. 9.50—«Спортлотогой» тираж. 10.00— Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 11.00— Советскэ Союзда алба хэнэб! 12.00—«Үглөөнэй почто»— хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30— Хүүгэдэй мэдээсэлэй-публицистическэ дамжуулга. 15.00—«Хүгжэмтэ киоск». 15.30 «Элүүр энхэ байлга». 16.15— Мультфильм. 16.35—«Дружба народов» журналай редакцида уран зохёолшодтой уулзалга. 17.30— Габоной заншалта хатарай ансамблиин концерт. 18.00—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 19.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45— Мультфильм. «Ночной Эрмитаж»— баримтата фильм. 20.35—«Человек-невидимка» — уран hайханай фильм. 22.00— Время. 22.35— Амар сайн, доктор! 22.50— «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.50 — Хүгжэмэй шэнэ hонин. 01.20— Автомобильна спорт. Дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты»! 9.15— Уран hайханай богони фильмүүд. 10.30— Л. Бетховен. 10.55— Казаньhаа хүгжэмтэ дамжуулга. 11.55— «Сууряан: долоон хоногой үйлэ хэрэгүүд». 12.05—«Отклонение» — баримтата фильм. Наркоманитай тэмсэхэ асуудалнууд тухай. 12.30—«Аяншалагшадай кл[уб] ... үуланууд 6и... 14.00— Барим... «Багратион»— ... фильм. 1-дэ... 16.50— Муль... — Баримтата ... — СССР-эй ... нэ. 18.10— ... дамжуулга. ... 19.45— Солда... валь. 22.00— ... Амар сайн, ... Опереттын ... далгатай хүү... 23.50— Шэнэ ... «Искусствын ... «Ростислав ... деен». 01.00— Москвадахи ... рафон.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30 — Футболой шэнжэлэл. 10.00— «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серинүүд. 12.10—«Русские узоры» гэжэ арадай коллективэй концерт. 12.45—«Ан амитадай аймагта». 16.20—«Все мы немножко лошади»— уран hайханай фильм. 17.35—«В свободной беседе о веке [illegible]»— баримтата фильм. 18.15— Нээлтэтэй рояль. 18.45— Бидэ ба экономика. 19.30 — «Арадай аялга дуунууд». 19.45 — «Донбассай хүшэр хүндэ үдэрнүүд». 20.15— Футболой шэнжэлэл. 20.45— А. С. Пушкинай «Полтава» поэмэ. 22.00 — Время. 22.35—«Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00— «Балет, балет».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Искания истины»— баримтата фильм. 10.05 — Арадай хүгжэмэй «Флуераш» оркестрэй концерт. 10.55 — А. Серафимович «Стрелочник». 11.25— Мультфильмнүүд. 12.00—«Энэнь дэлхэйн хүнүүдэй hанаае зобооно». 12.15— «Четыре танкиста и собака»— олон серитэй уран hайханай фильм. 10-дахи сери. «15 минут после нечетного часа». 13.10— Урданай уянгата hайхан дуунууд. 13.35— Итальян хэлэн. 14.05 — «Собственное мнение»—уран hайханай фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.30—«Горизонт» — киноальманах. 16.20— Манай аялшад. 18... —«Талын ... нал. Хүдөөгэй ... церт (буряа... ли». 20.50— ... сква. 21.00— ... ты, багашуу... артистнууд ... — Время. 2... hаа зурагл... ба өөр тухай ... ев. 23.55— ... хүгжэмтэ ... Футболоор ... нат. ЦСКА— ... — Шэнэ hо...

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35— Мультфильм. 10.05 — «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 11.05— Фольклорно ансамблиин концерт. 11.35— Баримтата фильм. 11.55— А. С. Пушкинай «Полтава» поэмэ. 13.10— Хүгжэмтэ дамжуулга. 13.30 —Баримтата фильм. 16.30— Варшавын национальна филармониин симфоническа оркестр наадаха. 17.05—«Директор горячей точки»— баримтата фильм. 17.35—«Хоор ба бидэ». 18.05— Мультфильм. 18.55—«Эрдэм ухаан: теори, туршалга, бодото байдал». 19.40—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.55 — Индиин национальна hайндэртэ. Кинопрограмма. 20.55 — «Утсав»—Энэдхэг ороной үндэр айлшан. 22.00 — Время. 22.35— «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 23.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.50—«Телевизионно танилсалга». СССР-эй арадай артист, дирижер Эри Клас.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Сагаан далай — сагаан толбо бэшэ». 9.45— Валерий Костин дуулаха. 10.15, 13.30— Француз хэлэн. 10.45— О. Уайльд. «Преданный друг». 11.15— Эхилжэ байгаа спортсменүүдтэ чемпионуудай зүбшэл заабаринууд. 12.00—Шэнэ hонин. 12.10—«Четыре танкиста и собака»—олон серитэй уран hайханай фильм. 11-дэхи сери. «Военный сев». 12.10 — Баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.30— Байгал (бур... тор Монгол... бэлигтэнэй ... Байгал. 19.3... дээр». 20.0... хи газар дээ... холнууд. Мо... лан нойрсо... 21.10—Спорт... 22.00— Врем... о мужицко... риматата фи... хай ССР-эй ... гээгдэhэн h... Шэнэ hонин

СРЕДА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35— Мультфильм. 9.55—«Хоор ба бидэ». 10.45—«Чес судьбы» — баримтата фильм. «Колхида» яхтын түүхэ тухай. 11.15— «Балет, балет». 12.15 — Аяншалагшадай клуб. 13.15— Габоной заншалта хатарай ансамблиин концерт. 16.30—«Красавица и чудовище» — уран hайханай фильм (ЧССР). 17.45—«Ветка вербовая, ветка терновая» — баримтата фильм. Мангышлагта Т. Г. Шевченкын сүлэлгэдэ байhан жэлнүүд тухай. 18.10— М. Равелиин зохёол найруулганууд. 19.00— Компьютертэй хөөрэлдөөн. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Соведүүдтэ — засаг!». 20.30— Гүрэнэй Д. Д. Шостаковичой нэрэмжэтэ квартет наадаха. 20.40— Литературно-уран hайханай видеоканал, 1-дэхи хубинь. 22.00— Время. 22.35— Литературно-уран hайханай видеоканал. 2-дохи хубинь. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.30— Литературно-уран hайханай видео-канал. 3-дахи хубинь.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Үзэмжэтэ hайхан ба ойлгогдошогүй!». 9.45 —«Поэзи». Г. Пожечян. 10.20 13.30— Немец хэлэн. 10.50 — Ород дуунай «Веснушка» ансамбль наадаха. 11.20— Мультфильмнүүд. 12.00— Шэнэ hонин. 12.10—«Четыре танкиста и собака»— олон серитэй уран hайханай фильм. 12-дохи сери. «Форт Ольгерд». 13.10— Баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.25— Киносочерк. 17.45— Баримтата фильмүүд. 18.45 — Байгал. 19.00— «Хүбүүд-басагад». 19.45— ... ционно үйлэ... тиин уран ... аүүдэй конц... ба мүүгээр ... тэ дамжуул... холнууд. 21.0... согты, баг... луушуул дуу... — Спортын ... Европын ч... Время. 22.3... уран hайха... Шэнэ hони... уhанай зүйл... чемпионат.

ЧЕТВЕРГ, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35 — Мультфильм. 9.55 — «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм, 4-дэхи сери. 10.55—«Утсав»— Энэдхэгэй үндэр айлшан. 12.00— Дэлхэйн hониной дээжэhээ. 13.00—«Битаэнарта дуулахамни». 16.35— «Летнее впечатление о планете «Зет»— үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 17.40— Эстрадна «Анси» оркестр наадаха. 18.00 — Баримтата фильм. 18.50 — «16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 19.35— Генеральна авиаконструктор, СССР-эй арадай депутат М. П. Симоновтэй хөөрэлдөөн. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Армения: 7 дней ада»— баримтата фильм. 21.00 —«Армения: дни и ночи надежд» — баримтата фильм. 22.00— Время. 22.35—«Спрут-2» —6 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.50— СССР-эй арадай артист, композитор В. Гаврилинай зохёол найруулганууд тухай фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Үльгэр домогуудай дунда». 9.45— СССР-эй МВД-гэй дотоодын сэрэгүүдэй духовой оркестрнүүдэй концерт. 10.15, 13.30— Испан хэлэн. 10.45— Уран зурааша К. Васильев тухай хөөрөөн. 11.15 «Амар сайн, хүгжэм!» 12.00— Шэнэ hонин. 12.10—«Четыре тенкиста и собака»— олон серитэй уран hайханай фильм. 13-дахи сери. «Пари со смертью». 13.05 — «Советскэ Союзаар». **Улаан-Үдэ.** 17.35— Мультфильмнүүд. 18.25— Байгал. 18.45 ... 19.25— Байг... 19.50— Авиа... танил ба ... нууд. 20.... Москва. 21.0... согты, бага... дай аялга ... Спортын yh... Европын ч... Время. 22.3... най зүйлнүү... пионат. 23.... эстрадна «Со... Түрүүшын ... дамжуулагд...

ПЯТНИЦА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.20—«Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи, 6-дахи серинүүд. 12.10—«Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 13.10—«Жила-была мечта»— фильм-концерт. 16.35—«Летние впечатления о планете» «Зет»— үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 17.45—«Александр Покрышкин»— баримтата фильм. 18.45 —«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 19.15— Урданай арадай наадануудые hэргээхэ тухай. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Буhалгаанай hүүлээр». Кемеровэ хотоhоо репортаж. 20.20—Мультфильм. 20.45— Наадыш, гармонь! 22.00— Время. 22.35 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 22.55— «Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи сери. 00.05 — Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ. 00.20—«Спрут-2»—6 серитэй уран hайханай фильм. 6-дахи сери.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 —«Зов глубины» гэhэн дамжуулга. 9.45— Белоруссиин хүгжэмтэ фольклорой концерт. 10.20, 13.30— Англи хэлэн. 10.50— Н. Лесков. «Тупейный художник». 11.35— «Амар сайн, хүгжэм! 12.00— Шэнэ hонин. 12.10 —«Четыре тенкиста и собака»— олон серитэй уран hайханай фильм. 14-дэхи сери. «Над шлюзом». 13.10—Баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.30— Баримтата фильм. 18.30 — ... 18.55—Кино... ряад ороно... — «Ая-ган... (буряадаар). нойрсогты, ... «Үе сар б... Васильев. 2... най зүйлнүү... пионат. 22... Спортын ... Европын ... Уласхооронд... пот-89» фес...

СУББОТО, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30— Гэрэй академи. 10.00— В. Кондыревой шүлэгүүдээр найруулагдаhан дуунууд. 10.25 —«Оршон байгаль, газар дэлхэймнай» 11.25— Мультфильмнүүд. 11.55—«Социалис оронуудта». 12.25— Рязаниин гүрэнэй ород арадай хоорой концерт. 13.05—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 13.20— «Большие хлопоты из-за маленького мальчика»— үхибүүдтэ фильм. 14.25— СССР-эй арадай артист А. Днишев дуулаха. 15.00—«Очевидное-невероятное» гэhэн дамжуулга. 16.00 — СССР-эй арадай депутадуудтай, «Экономическа газетын» авторнуудтай уулзалга. 17.30— Пензенскэ областиин хүдөө нютагуудай соёлой ehо заншалнууд тухай. 18.00—«Остоженкодо, улаан майхангууд соо». 19.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.15— Василий Шукшинай фильмүүд ба рольнууд. «Калина красная». 22.00— Время. 22.35— Ехэшүүлдэ мультфильм. 23.00— Уласхоорондын эстрадна «Сопот-89» фестиваль. Гурбадахи үдэр.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 10.15— Киножурнал. 10.25—«Про любовь, дружбу и судьбу» — уран hайханай фильм. 12.00— НТМ: мэдээсэлэй дамжуулга». 12.15— Союзна республиканудай кинопублицистикэ. «Каждый десятый» (ЦСДФ), «Как делать миллион» (Беларусьфильм). Баримтата фильмүүд. 12.45—«Уран зурааша Алексей Исупов: хүби заяан ба зохёохы ажал ябуулга». 13.15—«Вертикаль» (Ростов-на-Дону). 14.05— Ш. Башбеков. «Железная женщина». А. Икрамовай нэрэмжэтэ хүгжэмтэ драмын ба комедиин Ферганагай областной узбек театрай фильм-зүжэг. 16.20— «Солдадуудай дуулахада». 18.00— Шэнэ hонин. 18.10 — Мультфильм. 18.35—«Иимэ хэрэг болоо... кентhоэ ... —«Харгын ... тулөө». 19.... «Бастьен и ... «16-тай ба ... hатайшуулда... аялга дуу... лан нойрс... 21.15— Спор... нүүдээр Е... 21.30 — «... спорт». 21.4... зүйлнүүдээр ... нат. 22.00— ... досты среди... уран hайха... Шэнэ hони... уhанай зүй... чемпионат

ВОСКРЕСЕНИ, 20
СССР-эй АГААРАЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 9.20—Ритмическэ гимнастика. 9.50—«Спортлотогой» тираж. 10.00— Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 11.00 —«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.00—«Үглөөнэй почто» —хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30 —«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—«Зуун баяр гү, али агууехэ нээлтэнүүдэй ном». 14.35— Хүгжэмтэ киоск. 15.05 — Мүнөөдэр — СССР-эй Агаарай Флодой үдэр. СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Агаарай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй главна командалагша, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, авиациин маршал А. Н. Ефимовтэй хөөрэлдөөн. 15.20— СССР-эй Агаарай Флодой үдэртэ баримтата фильмүүд. 16.15 —Нэмэл үүдэнүүдэй үдэр. 17.00— Телефотоконкурс. 17.05 —Уран зурааша А. Шилов. Манеждэхи выставкэhээ репортаж. 17.40— Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн уласхоорондын VIII фестиваль. Уругвайн программа. 18.00— Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 19.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.40—Воскресеньин кинозал. 20.25 — «Скорый поезд»— уран hайханай фильм. 22.00 — Время. 22.35— Амар сайн, доктор! 22.50— Уласхоорондын эстрадна «Сопот-89» фестиваль. Түгэсхэлэй гала-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты». 9.20— Фильм-концерт. 10.10— Баримтата фильмүүд. 11.05—«Дуун-89». 11.20 Спортын уhанай зүйлнүүдээр Европын чемпионат. 12.05 — «Сууряан: 7 хоногой үйлэ хэрэгүүд». 12.20— Спортын уhанай зүйлнүүдээр Европын чемпионат. 13.45— Уласхоорондын хүгжэмтэ «Алтан Ама» фестивалиин нээлтэ. 15.55—«Азбука мудрости» — уран hайханай фильм. 1... фильм. 18... мэдээсэнэ... арадай арт... пова П. И... хёол найру... хэхэ. 19.00— ... хёолнууд ... дя больш... кий»— уран ... 20.05— Фр... нуудай ... «Амгалан ... шуул!» 21... 22.00— Вре... сайн, докт... Агаарай Ф... рюулагдаh... тивна hай...

Кино, театрнуудта

«ДРУЖБА»
После дождичка, в четверг — в 9-40, Боны и покой — в 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-20 (удл.).

«РОДИНА»
Гомункулус — в 10, 16-10, Афера — в 12, 14 (удл.), 18, 20, 21-50.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — Беглецы — в 10, 11-50, 16-20, 20-50, Болезнь любви (2 серии)— 13-40, 18-10. Зеленый зал — Хроника объявленной смерти — в 9-40, 11-50, 14, 16-10, 21-10. На дне. Сколько стоит любовь?— в 18-10, 19-40.

«ЭРДЭМ»
Непокорная Луиза — в 9-40, 14-40, Данди по прозвищу «Крокодил»— в 11-20, 13, 16-30. Крокодил Данди II (2 серии) — в 18-20 20-40.

«ОКТЯБРЬ»
Ловушка ... Танцуй ... 11-20 ...

«ВОСТОК»
Пусть ... 13-30 ... 17 19 ...

«БАЙКАЛ»
Новые ... порах— ... ка — в ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы; партийной жизни и пропаганды—2-60-91—2-56-23. промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61. выпускающие—2-35-95 собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул Ленина. 35 Н-03548. Заказ № 186. Индекс 04615